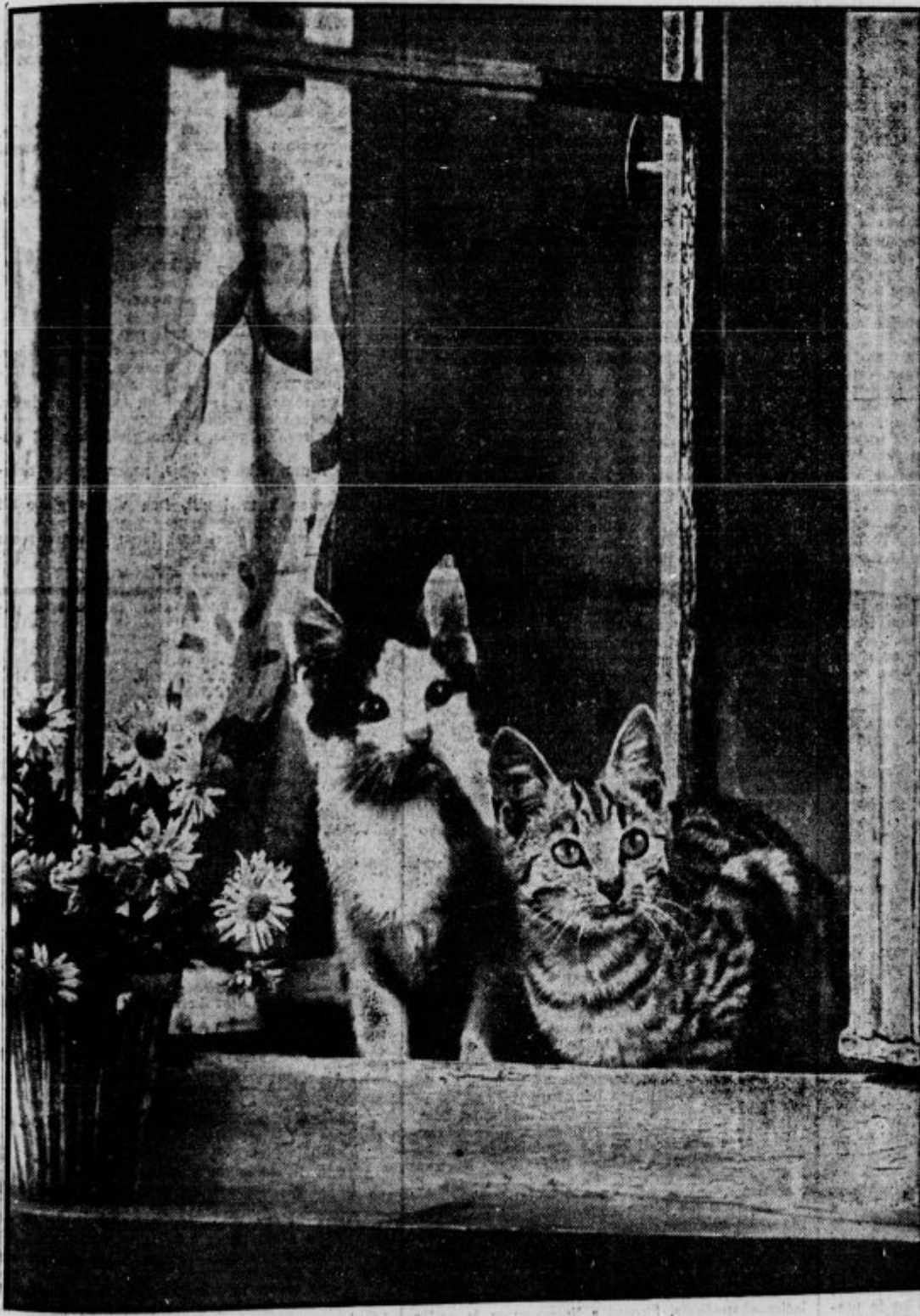

Domoljub

V Ljubljani 3. decembra 1941-XX

Leto 54 - Štev. 49

Miklavž in želje

Živel je njega dni kralj, močne častiljen, vsedil je raztezal svojo posest, pa ni bil nikoli zadovoljen s tem, kar je novega pridobil. Nekega dne, na potovanju je bil v tem času, je ugledal prostrano deželo, blagoslavljaj jo je nasmeh neba, sinje morje jo je poljubovalo.

Od zore do mraka je vzdihoval kralj: »O, kako srečen bi bil, če bi to deželo lahko imel!«

Tam v deželi pa je stal gradič z veličastnim parkom, palača s marmornimi stopnicami, sobane prepolne dragocenega pohištva, preprog, zrcal. Milijonar je šel mimo in vzdihoval je: »O, kako srečen bi bil, če bi imel ta gradič!«

V gradiču je živila gospa, ljuba bezniva ko vila, na balkonu je stala in gledala nagašivega otročička, plavalas je bil, branjevke sin, ki je na vogalu prodajalaj vénomer je vzdihovala gospa: »O, kako srečna bi bila, če bi onega dečka imela!«

Po strehi palače se je sprehajal lep črnobeli maček, da bi se ogrel na soncu; branjevke plavalas tam tič ga je ogledoval od zore do mraka in vzdihoval: »O, kako srečen bi bil, če bi tistega mačka imel!«

Maček je bil s svojega razgleda dišča dvakrat, trikrat ugledal miš, ko je prihajala in odhajala s pode strešja in vzdihoval je: »O, kako srečen bi bil, če bi imel to miš!«

Miš pa se je trudila priti do kosa sira na tram obešenega in vzdihovala je: »O, kako srečna bi bila, če bi bil tisti sir moj!«

Tedaj je dobri sv. Miklavž, ki je slisal vse te želje, mislil, da s svojo svetniško močjo lahko osreči žestero bitij in tisto noč pred svojim godom je želje uresničil.

Tako se je slednjič zgodilo, da je miš lahko zasadila svoje zobé v sir, da je maček s svojimi kremplji popadel miš, da si je plač volaso lanté lahko prisvojilo mačka, da je ljubezniva gospa lahko za sinka vzela malega plavalasca, da je milijonar lahko kupil gospejin gradič, in da je kralju uspelo osvojiti široko deželo, koder je gradič stal.

Pa kaj kmalu je sv. Miklavž spoznal, da se je prevaril. Ko je namreč miš popravila sir in maček miš in je lanté imelo mačka, gospa za svojega vzela dečka, in milijonar kupil gradič, kralj pa osvojil deželo, so vsi ti spet po drugih rečeh začeli vzdihovati.

Ena edina, uboga miška, kateri je maček vrat zavil in jo požrl, ni imela novih želj, vsi drugi pa so bili še manj zadovoljni ko prej.

In tako se je sv. Miklavž pričel, da si na tem svetu ljudje zaradi lastne nezadovoljnosti življenje nesrečno storé.

(Fava - N. Jeločnik)

MIKLAVŽA ČAKATA

EVROPSKEGA PRAČLOVEKA

Vajeni smo slišati, da se je človeška kultura razvila iz Azije po vsem svetu, torej tudi k nam. Toda najdbe zadnjih časov nam dovolj razvidno dokazujejo, da je v naših krajih vladala že v pradavnih časih visoka stopnja omike. Prva taka najdba je bila l. 1868. Lovec je na lovu padel med skale ter slučajno odkril globoko luknjo, ki je vodila v dolgo podzemeljsko votlino.

Pračlovek se je moral boriti z neštetiimi težavami. Jdi je dobil le malo. Žita, krompirja, fižola še ni poznal. Predenji se je postavilo kruto vprašanje: ali si poiskati hrane ali pa umreti od gladi. Pračlovek je tedaj začel loviti živali in se hraniti z njihovim mesom. Polagoma se je razvil v najspretnjšega lovca, kar jih je kdaj bilo na zemlji. Imel pa je le eno orožje: nož ali pa kopje iz kamna. Zaradi njihove spretnosti navadno imenujemo te praljudi s imenom »lovci jelenov«, in ker so poznali le kameno orožje, imenujemo dobo, v kateri so živeli, kameno dobo.

Lovci jelenov so si morali iskati zavetja v votlinah, po navadi skalnatih. Mnogokrat so bile te votline že v lasti drugih živali, recimo medvedov. Tedaj je bil človek prisiljen, da medveda ali prepodi ali pa ga ubije.

Sčasoma je pračlovek dosegel višjo stopnjo omike. Izpopolnil je svoje orodje in orožje. V njegovih votlinah se pojavi ognjišče, kjer si je pripravil kuhano jed. Imel pa je vedno človek nagibenje k risanju in slikanju. Mi ne vemo, kakšen jezik je znal pračlovek. Gotovo je, da še ni znal pisati. Tudi živali in tkati najbrž še ni znal. Vse njegovo življenje je bilo usmerjeno na lov, na iskanje hrane, ki mu je bila potrebna, da preživi sebe in svojo družino. Mislimo si tedaj lahko, da je bilo njegovo poznanje živali, njihovih navad in lastnosti mnogo boljše kakor pa naše. To nam dokazujejo zlasti živalske risbe, ki jih je po votlinah ali po kosteh ubitih živali izvršil pračlovek s čudovito natančnostjo in poznanjem.

Veliko teh slik se je odkrilo v zadnjem času. Seveda niso vse omembe vredne. Mnoge izmed njih pa so nenavadno lepe in umetniške.

Še preden je pračlovek začel slikati na steno, je rabil kot podlago za slikanje preproste predmete iz vsakdanjega življenja: kosti, živalske zobe, rogove itd. Tudi na školjke je risal okraske. Iz rogov je izdeloval igle, okraske, uhane itd. Očitno je zaničeval les, ker je bil pač premah kakor njegove potrebe.

Z napredkom omike se je pračlovek naučil izdelovati nože iz rogov. Rezilo je vtaknil v kožen ročaj. Iz kosti je izdeloval še druge predmete, ki pa gotovo niso služili obrambnim ali napačnim namenom. Najbrž so bili znaki družinskega poveljarja ali sicer znak dostojanstva in oblasti.

Vse pa prekosi slikanje na steno. Pračlovek je bil v votlinah in tam s risanjem ponazoril svoje in živalske življenje. Risal je na stene, na strop, na skale. Zlasti rad je risal prizore iz živalskega življenja. Pokril je stene votlin, strop in tla, risal tudi na navadno skalo. Včasih je risal posamično žival, včasih jih je risal v skupinah, cele črede. Predvsem je rad risal konja, jelena, mamuto, bizona in kozo. Včasih je risal tudi govedo. Tu pa tam je narisal tudi človek. Zdi se pa, da se prebivalci votlin niso zanimali preveč zase. Morda so jim bolj ugajale živali kakor pa človek sam.

Točnost, s katero so risali svoje modele, se da ugotoviti na razne načine. Najprej tako, da se pogleda risbo in žival, ki živi danes, n. pr. kozo. Pri drugih, izumrlih, kakor n. pr. mamut, se da ugotoviti pravilnost oblik iz mamutovih izkopanin, ki so jih našli veliko številno v Sibiriji. Večji del so risbe izvršene s ostrim predmetom na steno.

Sčasoma pa se je pračlovek naučil slikati z barvami. Kakšne barve in kakšne pripomočke je rabil, je težko dognati. Gotovo je bilo vse skrajno preprosto. Kljub preprostim sredstvom je pa vendarle slikal nenavadno lepo in umetniško. Marsikaj moderni umetnik bi lahko pred slikami pračloveka zardel do ušes. Te svoje slike je pračlovek slikal povsod, kjer se mu je nudila prilika. Največ takih slik in risb so našli v Franciji in v Španiji. Kakih štirideset votlin, napolnjenih z ris-

bami, je bilo odkritih v obeh deželah. Zdi se, da so bili pogoji za razcvet umetnosti najbolj ugodni.

Najlepše in najslovesnejše slikarije se nahajajo v kraju Ariaux v Franciji ter v Altamiri v severni Španiji. Malo je svetovnih del, ki bi bolj umetniško izražala gib živali kakor to izražajo slike v Altamiri. Zanimivo bi bilo vedeti, ali so te slike delo poedince, ali pa so sad napora več ljudi, celega rodu. Tudi je zanimivo vprašanje, kako daleč bi se razvila kultura teh prvotnih narodov, če jih ne bi bila kruta usoda zbrisala z zemlje.

Vemo samo to, da se je več tisoč let pred Kristusom pojavila na zemlji velika sprememba. Pračlovek je odkril kovino, spoznal je rabnost žita, naučil se je živati in izdelovati lončene posode. Nastopila je tako imenovana bronasta doba, ki je sledila kameni dobi. In tu se začne zgodovina, vsaj kar se tiče Evrope.

Kamena doba ni bila samo v Evropi, temveč tudi drugod, v nekaterih krajih prej, drugod pa spet pozneje. Ponekod traja še danes.

Kamen je sčasoma pračlovek nadomestil z drugim orodjem, zlasti bronastim in še pozneje s železnim. Toda v nobenem drugem kraju kakor v Evropi ni našli tako sijajnih slik. Tako je Evropa še v predzgodovinski dobi prednjačila pred drugimi deželami.

Umetniška dela med »divjimi« narodi sedanje dobe izvirajo bolj iz praznoverja kakor pa iz neke potrebe umetniškega ustvarjanja. Samo tu in tam naletimo na neko podobnost z risbami v Franciji in Španiji. Indijanci v Kaliforniji so klesali razne risbe v skale ob Tihem oceanu. Eskimi še danes dobebo prav lepe risbe v mrožve okle ter v živalske zobe. Umetnost Indijancev pa se je kmalu izrodila v slavnostne in grozotne risbe.

V Polineziji, to je na otokih severno in zapadno od Avstralije, rišejo domačini na prav mojstrski način risbe in okraske na želvin oklep in v les. Mavri na Novi Zelandiji so zapustili čudovite risbe na kilovih kosteh in v lesu, in celo njihovi čolni dokazujejo, kako visoko stopnjo je dosegla njihova risarska umetnost. Toda vsem tem narodom manjka preprostost izražanja, ki je odlikovala evropskega pračloveka. Dočim izražala umetnost neevropskih primitivnih narodov bolj neko grozotno praznoverje, je umetnost naših evropskih praljudi sveža, zdrava, naravna, brez kakršne primese praznoverja.

Veliko in veliko let je minilo od takrat, ko je evropski pračlovek risal svoje vtise na stene votlin. Izumrlo je od takrat toliko in toliko rodov. To-liko narodov je nastopilo in zopet izginilo. Slike in risbe v votlinah so ostale. Kar je občečloveškega, in to je umetnost, nikoli ne izumrje.

Z nastopom bronaste dobe je dobila umetnost novega razmaha. Ta doba spada še v zgodovino in jo v nekaterih deželah precej poznamo.

Kje je najprej cvetela umetnost bronaste dobe? Težko je reči. Učenjaki sodijo, da je najstarejša umetnost doma v deželi Elam v Mezopotamiji. Elamei so izdelovali že krasne izdelke iz slonove kosti, ko so Egipčani bili še v kameni dobi. Računa se, da je elamska kultura cvetela že 7000 let pred Kristusom. Mnogi pa pravijo, da je to bilo še prej.

Časovno sledi elamski kulturi egiptiska kultura, ki je nanjo najbrž vplivala elamska kultura. Res pa je tudi, da so vzcvetale na mnogih krajih kulture neodvisno druga od druge, čeprav so se nekaj sto let zatem spojile. Tako se je medtem, ko je ob reki Nilu cvetela egiptiska kultura, razvijala na otoku Kreti čisto samostojna in svojska kultura že od 4000 let pred Kristusom. Kretska kultura je dosegla svoj višek okoli l. 1300 pred Kristusom, nakar je začela propadati.

Zlasti Egipt je bil vedno predmet raziskovanja učenjakov. Brez dvoma ima Egipt največ umetniške preteklosti izmed dežel, ki so imele svojo kulturo še takrat ko so drugi narodi živeli šele v kamniti dobi. Zanimanje za Egipt je med evropskimi učenjaki vzbudila šele Napoleonova vojaška ekspedicija. Skupaj z Napoleonom je prišlo v Egipt tudi precejšnje število inženirjev učenjakov, ki so ostali v Egiptu tudi potem, ko se je moral slavni vojskovodja vrniti v Francijo.

GLAVA

v pregovorih

Ako ne zagrabi za glavo, za rep naj niha.
Blagoslovi, toda glave ne polomi!
Boga s krubom po glavi bije.
Bolje tudi brez roke kakor brez glave.
Brez moške glave pri hiši je težko življenje.
Bruna na svoji glavi ne vidi, a muho vidi na svojem nosu.

Če glava ni zdrava, so vsi udje bolni.
Če jezik molči, glava ne boli.
Če sever buje, vsem goram glavo odkri.
Če skušam ptica se s tebo, život mi vzame in glavo!

Dal bi mu oko iz glave.
Dan je bolje loviti pri glavi kakor pri repu.
Dva brez duše, a tretji brez glave.
Ena glava — arenji postava.
Glas za glavo.
Glava za glavo — najkrajše pravo.
Ima dosti smole na glavi.
Ima glavo na pravem toporišču.
Ima slamo v glavi.

Kamor glava — tja tudi rep.
Kdor druge zaničuje, prazno glavo oznanja.
Kdor boče visoko priti, mora trden v glavi biti.
Kdor nima v glavi, mora imeti v peti.
Kdor nima v glavi, naj ne skuša na visoki.
Kdor rad leži, rada ga glava boli.
Kdor resnico gode, njemu gosli na glavi re-
bijejo.

Kdor sam sebe povzbuje, prazno glavo ozna-
njuje.
Kdor se k mizi sili, ima visoko glavo in
prazen trebuh.

Kdor strah v glavi nosi, temu je vsaka smu-
pošast.

Kmet z roko, gospod z glavo.
Ko je polna glava spanja, največ se smi-
Ko je vinjena glava, marsikaj iz arca jo
glava.

Kolikor glav, toliko kap.
Kolikor glav, toliko misli.
Kolikor glav, toliko pameti.
Kolikor glav, toliko pisav.
Meč tvoj, glava moja.
Ne boš ti meni na glavi orehov tolkel!
Ne prime se ga, če bi mu v glavo vival.

Nibče ne more braniti, da ne bi letela pti-
čez glavo, lahko pa, da ne naredi gnezda na
glavi.

Mnogo skrbj glavo zbeli, lice zgubi.
Modri glavi eno oko došti.
Moja glava — moj svet.
Od miru glava ne boli.
Od šale glava ne boli.
Otrok šele takrat plača materi, kadar ji (si
smrti) glavo umije.

Pokornih glav sablja ne seka.
Po slabih tovarišji rada glava boli.
Prebrisana glava, pa pridne roke, so boljše
bogastvo, ko zlate gore.

Resnica je godja: Vendar so ji gosli na glavi
razbili.

Sanja — polna glava spanja.
Sekira ne dobi po glavi, dokler si bala ni
napravi.

Stara glava — pusta glava.
Svoja glava — svoj svet.
Ta ima namesto možganov slamo v glavi.
Tega mi je treba ko luknje v glavi.
Težko je živi kačji vedno na glavi stati.
To je prišlo kakor z batom na glavo.
Udari se po glavi, ali po hrbtu, povsod boli.
Več velja učenca glava ko kup slati.

Velika glava — malo posestva.
Veliko skrbj glavo beli.
Visoko glavo nosi prazen kias, prazen
ima velik glas.

Vsaka glava ima svojo misel (svojo pamet).
Vse eem prestat, samo breskovih kosti ni
še niso na glavi trii.

Z glavo skozi sid.
Za glavo zagrabi ribo, ako ti ne zdrkna.
Ženska zamolči, kar v glavi več ni.

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

»Bratje, umiramo za domovino, umiramo za Kristusa! Viva España, viva Cristo Rey!«

Pet ljudi je nato zavpilo z močnim glasom: »Viva España, viva Cristo Rey! (Živela Španija, živel Kristus Kralj)!«

»Junaki! je šepnil Alvarez Grašič.«

Poveljnik miličnikov je dvignil sabljo. Grašič se je zagledal vanj in prebledel.

»Ogenj! je v tem trenutku zavpil poveljnik legijonarjev. Petdeset strelcev je zagrmelo istočasno, trimajet miličnikov je padlo po tleh kakor pokošena trava.

Poveljniku miličnikov je omahnila dvignjena roka. Brezizrazno je zastrmel v sadovnjak. Nastal je trenutek tišine. V to tišino je planil Grašič z glasnim krikom:

»On je! Plačal mi boš, zločinec!«

»Za njimi! je zavpil poveljnik legijonarjev.

Ujetniki so zastrmeli v nenavaden prizor. Preko padlih trupel njihovih rabičev se je pognala četa ljudi za ubežnim poveljnikom. Na čelu vseh je letel mladenič in vpil: »Stoj, podlež, izdajalec, strahopetec!«

Toda ubežnik je izginil zasledovalcu izpred oči. Grašič je tekel med hišami in napeto gledal, če se skriva morda med njimi. Prav tedaj je na drugi strani, na svetli jasi, obiti z mesečino, kakih dvesto korakov za Grašičem, skočila temna postava na pripravljenega konja. Grašič se je bliskoma ozri in se zagledal v obraz, razsvetljen od mesečine, odurno se režeč in epačen obraz, ki je v njem ponovno spoznal inženirja Vagnerja. Tudi Vagner je opazil Grašiča in se zasmejal.

»Tako, ti tukaj? Mislil sem, da gniš doma v ječi kot morilec poštenih ljudi. Ali te še ni spame-tovalo?«

»Lopov, vse boš poplačal. prav vse: Rožni dol, Vrtovska, predvsem pa Marijo!«

»Ha, ha, Marijo! To pa zdaj prepuščam tebi v varstvo. Zbogom, dragi hudič, mudi se mi, drugače bi te zdajle ustrelil.« Spodbodel je konja.

»Streljanje prihrani meni! je zavpil Grašič. Pomeril je na Vagnerja, toda se v hipu premislil. Strel je odjeknil, in Vagnerjev konj se je vrnil.

»Hudič! so ali ali legijonarji, ki so medtem prispeli na kraj. To je bilo vse. Vagnerja niso več našli. Izginil je kot kafa v gostem grmovju, ki se je raztezalo zadaj za vasio in se vlekle v hrib.

»On je bil! je rekel Grašič Alvarezu po brez-uspešnem iskanju. »Poiskal ga bom, kjerkoli je!«

»Čuden slučaj! V domovini se ločita, in zopet tukaj v daljni Španiji se srečata!«

»Bog mi ga je privedel, da ga kaznujem za vse zločine, ki jih je zagrešil, da maščujem Marijo.«

Toda časa za iskanje ubežnika ni bilo več. Sovražni oddelki so morali biti nekje v bližini. Bila je nevarnost, da jih zajamejo. Gotovo je ubežni poveljnik naglo obvestil svoje o tem, da je vdol oddelek belih v njihovo področje in da ga je treba zajeti. Legijonarji so se naglo umaknili iz vasi in v hitrem pohodu prispeli nazaj k oddelkom generala Yagueja.

General Yague je nemudoma ukazal pohod v hribe. Hotel je sovražnika napasti nepričakovano in ga popolnoma streti, nato pa z vso močjo udariti proti Toledu. Se vedno so se tam borili hrabri gojenci vojaške akademije. Kljubovali so vsem napadom rdečih, lakotih, boleznih. Yague je dobil od generala Franca kratko povelje: prodrati do Alkazarja in rešiti kadete. On, Yague, bo izpolnil to nalogo. Ve, da ga bo stalo veliko, toda izpolnil jo bo.

Pohod je trajal cel dan. Goreče vasi so zvečer dovolj zgovorno prikale, da je sovražnik blizu. Povelje za naskok je bilo dano za naslednje jutro.

Vojaki so od utrujenosti zaspati v topli noči. Grašič ni mogel zaspati. Tudi Alvarez je bil razburjen in ni mogel zaspati oči.

»Jutrišnji dan mi bo dal obilo poročevalskega gradiva, je menil Alvarez.

»Morda bo meni olajšal srce. Morda bo izpolnjena zahteva maščevanja nad Vagnerjem. Ha, da ga dobim!«

»Veliko te mednarodne brigade se je nateplo v Španijo. Španska vojska postaja z vsakim dnem bolj

zapletena. Občudovati pa moramo silno organizacijo komunizma, ki je takoj organizirala po vsem svetu pomoč španskim tovarišem in spremenila Španijo v mednarodno pozorišče borbe med krščansko kulturo in boljševizmom. Toda boljševiki premalo računajo s silnim ognjem, s katerim se bore Španci za svojo vero in svoj dom. Danes so ljudje že spregledali. Pred izbruhom vetaje je silna komunistična propaganda omamila tudi najboljše ljudi. Bili smo v popolni nemoči. V Madridu je sedela vlada, ki nam ni pustila nobene svobode, komunisti pa so po mihi volji zapeljavali narod z takozvano »ljudsko fronto«, ki naj bi ljudstvo osvobodila kapitalizma in revščine. Ljudje so podlegli satanski propagandi komunizma in verjeli v — laž. Tudi versko usmerjeni ljudje so začeli dvomiti nad vero in Cerkvijo, drugi so spet videli v komunizmu spremembo glede njegovega stališča, do vere. Skratka komunizem je s svojo »ljudsko fronto« zapeljal Španijo v bratomorno vojno.«

»Tudi pri nas se je posluževal taktike skupne fronte, da je premotil ljudi. Lahkoverni ljudje so podlegali.«

»K sreči pri nas ni prišlo do najhujšega. Toda nad Španijo je zabelesel vihar. Uboga, ljubljena Španija! Zdal plačujoče ceno svoje lahkovernosti. Toda voji sinovi te niso zapustili. Rajši gredo v smrt, kakor bi te izdali. Cvet tvoje inteligence je padel, cvet tvoje mladine pa je planil s puško v roki v strelne jarke, da maščuje smrt junakov, da prepodi sovražnika z ljubih tal domovine. Domovina, ti si naše upanje, ti si naša tolažba, ti, osvobodjena, velika, zedinjena, boš tudi naša nagrada.«

Grašiču se je topilo srce ob vročih besedah tovariša. Mislil je na svojo domovino. Solze so mu silile v oči.

»Bogve, je pristavil, ali ne čaka tudi moje domovine podobna preizkušnja! Kako bo takrat prestala tiste grozne dni!«

Zraven njiju je tedaj legijonar zapel pesem:

»Yo tenía un camerada
De entre todos el mejor.
Siempre juntos caminabamos,
Siempre juntos avanzabamos,
Al redoble del tambor.«

(Imel sem tovariša,
bil je izmed vseh najboljši.
Vedno ava skupaj korakala,
vedno sva skupaj prodirala,
ob gromkem udarcu bobna.)

Oba, Grašič in Alvarez, eta ob tej pesmi mislila drug na drugega.

»Izgubil sem Marijo, dobil sem pa prijatelja. Mislim, da sem spet postal srečen, je tiho rekel Grašič.

»Dragi prijatelj, hvala ti za te besede! Alvarez ni mogel več povedati. Njegova južnjaška duša se je na Grašiča navezala še bolj, kot Grašič na njega. Tiho eta ležala in gledala svetle zvezde nad seboj. Od časa do časa je nočno temo presekali svetli utrinek in se izgubil v neskočnosti.

Na levi strani taborišča je tedaj začel govoriti legijonar:

»Ne pozabite, tovariši, da je naša borba sveta borba in moramo iti v bitko s čistim in neomadeževanim srcem. Kaj nam pomaga, tovariši, če se borimo za vero in domovino, v naših srcih pa vlada satan, ki je hotel raztegniti svoje kremplje nad nesrečno, drago Španijo. Iztrebite ga, očistite srca, dvignite jih gori k zvezdam! Poglejte, kako so lepe, čiste, svetle! Kako nam prijazno kimaajo. Poglejte, kako se utrinjajo in ugašajo! To so legijonarji, ki s čistim srcem padejo za vero in domovino.«

Po taborišču je zopet zavladal molk.

»Kdo je to?« vpraša iznenaden Grašič.

»Navaden legijonar, ali bolje, menih, ki se je težko pregrešil v svojem stanu in dobil za pokoro, da mora tri leta preživeti kot navaden vojak v tujki kelji. Vsi ga imajo radi kot svojega brata in ga ubogajo kot svojega komandanta.«

»Čudna dežela, čudni ljudje! Veliki po svoji hudobiji, a še večji po svojem junaštvu, je premisljeval Grašič.

(Dalje prihodnjič.)

J. Miquelarena:

Združena brata

Prizor iz španske vojne

(S puško na rami korakata reketé in falangist na hrib, odkod strelja sovražnika. Reketé, ki se bori za kralja, je bradat in močan; falangist, član oborožene španske organizacije, ki jo je ustanovil Primo de Rivera mlajši, je še akoraj otrok. Sliši se streljanje. V zraku je dub po smodniku in po dimu.)

Reketé. Odkod prihajaš?

Falangist. Iz Kastilije. Zemlja je trda, toda nebo je mehkosinje... Ti si iz Navare?

Reketé. Navarec sem, iz hribov. Tam je vse zeleno, tam so prozorne reke in v njih ribe... Sem sin kariista (pristaš stranke dona Karlosa), vnuč in pravnuk kariista.

Falangist. Jaz sem najmlajši član bojne organizacije, ki jo je ustanovil Primo de Rivera.

Reketé. Bilo je v mesecu juliju, v mesecu zrelih orešenj. Celo navarska drevesa so dajala reketéae.

Falangist. Bilo je v mesecu juliju — Kastilija je gorela od žgote sonca — celo *tina polja so rodila puščice (znak falangistov).

Reketé. Rdeče kape, rdeče kape in še rdeče kape!

Falangist. Kako mi je bilo srce veselja pod modro, zmagovito arajo!... Piček mi bolj vesel pod sinjim nebom!

Reketé. Moje prsi so močne, moja roka je trdna in moje noge gredo v bitko z mislijo na Španijo in Navaro. Sem namreč sin kariista, vnuč in pravnuk kariista.

Falangist. Vsa španska dekleta so šivala puščice. Vanj Moje so od sinoči. Jaz sem najmlajši tovariš Prima de Rivero, veš! Ali si oženjen?

Reketé. Da.

Falangist. Imaš otroke?

Reketé. Da.

Falangist. Jaz nimam nikogar. (Poje.)

Kako rad grem v vojsko
kako rad;
saj nimam matere, dekleta...
kako rad...

Reketé. Če boš padel? Komu naj sporošim?

Falangist. Nobenemu. (Gleda v nebo.) Bog bo takoj zvedel. In če padeš ti?

Reketé. Sporoči Joželu Hernandezoreni, star 65 let, Montejurra. On je moj oče.

Falangist. In če njega ne bo?

Reketé. Povej Joželu Hernandezoreni, star 15 let, On je moj sin. (Krogle žvižgajo.)

Falangist. Poslušaj, reketé! Pojdi za menoj!

Ti imaš ženo in otroke, jaz nimam nikogar.

Reketé. Jaz grem naprej. Ti še ne znaš. Si še otrok.

Falangist. Ne govori mi tega. (Krogle žvižgajo.)

Reketé. Mesec julij je, ko so orešnje že zrele.

Celo drevesa dajejo reketéae.

Falangist. Sveže puščice, puščice od sinoči, me spremljajo v bitko. Katera krogla bo za-

deti najmlajše prsi v falangi?

Reketé. Vrai se na zemljo, pri tvoji materi!

Falangist. Nimam je... Kdo jih boče?...

Streljanje, gospodje! Bomo videli, kdo ustrelj v znamenje. Nagrada je zlato arčee. (Falangist pade ranjen.)

Reketé. Koliko krvi!

Falangist. To je nagrada za sovražnika...

(Reketé pobere falangista in ga dvigne na ramena. Krogle žvižgajo okrog obeh junakov. Reketé pade na tla s tovarišem.)

Falangist. Tudi ti si ranjen?... Ti si junak.

Reketé. Ne pozabi...

Falangist. Jožef Hernandezoreni...

Reketé. Star 65 let.

Falangist. Montejurra...

Reketé. In če njega ni?

Falangist. Jožef Hernandezoreni...

Reketé. Star 15 let.

Falangist. Montejurra.

Reketé. Zbogom, mali Ti si... veliki!

Falangist. Arriba España! Živela Španija!

(Prva jutranja zarja najde dva teano objeta mrljica.)

Naši izseljenci

Že od leta 1929. praznuje ljubljanska škofija izseljenke nedelje in od leta 1932. dalje je določena v označeni namen prva adventna nedelja. Ta je sicer že za nami, vendar je prav, da ne mislimo na svoje rojake v tujini samo enkrat na leto, temveč vedno in vedno.

Naša srca so se trgala, ko smo se z odhajajočimi izseljenci zadnjakoli objeli. Solze so nam zalivale oči, ko smo gledali za odbrzlim vlakom. Pa leta so minula — solze so se posušile, izseljenci v tujini so začeli pozabljati na svoje drage tu doma in domači na svoje ljube v tujini. Koliko slovenskih žena danes ne ve več, kje je mož, koliko naših družin ne more povedati, kje je njih oče, gospodar. Mnogo je staršev, ki od svojih otrok v tujini niso dobili še več let nobenega poročila! Kje so evete, zlate družinske vezi, ki so vezale in bi morale še vezati vse družinske člane? Če jih ločijo gore in vode, ali more kdo ločiti ljubca se srca? Prava zvesta ljubica ne pozna visokih gor in globokih vod. »Nikdar te ne bom pozabil, je med solzami obetal ženi odhajajoči mož. »Otroci! Moji, ne jokajte, je tolažil se poslavljajoči oče. »Mamica ne obupavajte, ne bota vas pozabila, je obetal sin, ko je odhajal v tujino. A danes? O, izseljenka nedelja je potrebna, da opomni vse moše, očete, otroke, sinove, hčerke, sorodnike v tujini in doma na sveto, z grenkimi solzami zapечатeno objubo! Zato mislimo na izseljenke, molimo zanje in imejmo za njih blagor še posebno odprto srce. Darujmo v ta namen naše molitve, sv. mašo, popoldansko službo božjo, vsa premagovanja, vsa dobra dela. Priporočimo jih zlasti v pristični molitvi vsemožnemu Vladarju sveta! Goreča molitev je velikanska sila, ki more tudi najhujše gorje spremeniti v znošno breme, sila, ki obupano in potroto človeško srce napolni s sladkim, nadnaravnim mirom.

Moč in sreča ljudstva je v tem, da stoji neomajno na skali sv. Cerkev. Ko se je apostol Pavel vozil prvič v Rim, je zajel na potu ladjo silovit vihar. Potniki so hoteli poskakati v morje. Tedaj je stopil apostol mednje ter je zaklical: »Možje, ne bodite z ladje, rešeni boste! In res! Ladja je obšla na skali in vsi so ostali živi.

Ta rešila ladja je katoliška Cerkev. Naša prošnja Vsemogočnemu je, naj bi nihče ne odšel s te ladje, ki naj pripelje vse naše izseljenke nazaj v skupno zemsko in večno domovino!

d Ravnateljstvo Pekrajske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu sporoča vsem prosičcem za sprejem v to šolo, da so tehnične težkoče za začetek šolskega leta deloma odstranjene, zaradi česar se bo šolsko leto za celotno in zimsko šolo pričelo v sredo, 10. decembra. Vsi gojenci morajo biti na predvečer, t. j. 9. dec., na zavodu. — O sprejemu bo vsak še osebno obveščen, pri čemer mu bo tudi sporočeno, kaj mora prinesiti s seboj.

d Pošiljanje poštnih zavrtkov na Hrvaško. — 1. decembra t. l. bodo poštni uradi v Ljubljani pokrajini začeli odpremljati navadne poštna paketa brez spremnice na Hrvaško. Osrednji urad za odpremljanje teh pošilk bo Ljubljana II. (kolodvor). Cene so določene takole: zavrtki, težki do 1 kg 8,50, do 3 kg 10,50, do 5 kg 12,50, do 10 kg 22,50, do 15 kg 32,50, do 20 kg 42,50 lire.

d Delitev šiviljskih nakaznic mora biti odslej vsak mesec izvršena najpozneje do 10. v mesecu za tekoči mesec; kdor do tega dne ni prejel pripadajoče nakaznice, niti je ni do tega dne reklamiral, izgubi pravico do šiviljske nakaznice za tisti mesec. Upoštevajte to!

d Nad 26.000 bolnikov je še sprejela ljubljanska bolnišnica. Oni četrti popoldne je bil sprejet v splošno bolnišnico v Ljubljani bolnik, ki je pri sprejemu dobil številko 26.000. V primeru z lanskim letom, ko je bolnišnica sprejela nad 36.000 bolnikov, bo letos po dolgi vrsti let prvič nazadnje v sprejemu bolnikov. To je razumljivo, če upoštevamo, da prihaja v novih razmerah le del starega območja v poštev. Glede na to je število dolejših sprejetih bolnikov celo veliko, saj moramo računati z mesečnim povprečjem 2400 bolnikov.

d Prodajne cene za svinjine na drobno je pristojna oblast določila takole: zadnji deli (hrbet in stegno) 21 lir za kg, prednji deli (pleče, rebra, vratovina in trebušina 18, drob: jetra, jezik,

Kaj je NOVEGA

pljuča, srce, vranica, ledvice 10, glava in noge 10, črne krvavice 8, bele krvavice 10 lir za kg. Za meso brez kosti se cena ne sme zvišati za več kot 25%. Prikladi kosti ne sme presegati 20% teže celotnega nakupa. Vsak pa lahko svobodno prodaja po nižji ceni, kakor je tu določeno.

d Razne nevede. V nekem ljubljanskem skladišču je padel 37 letni delavec Anton Kovač in si zlomil nogo. — Pri telovadbi si je nalomil levice 11 letni sin sprevednika drž. železnice Janez Jamšek iz D. M. v Polju. — Prste na desnici si je porazl in na krošni žagi 29 letni posestnik Jože Petrič iz Velikih Lašč.

d Nov živilski trg so odprli te dni v Mostah v Ljubljani.

d Nove ribnice v Ljubljani so že pokrite s streho iz valovitega salona.

d Zaradi nepravilnega tolmačenja »Predpisov za oskrbovanje z mlekom za prehrano«, ki so dobili obvezno moč 1. decembra t. l., odgovarjajo nekateri dovažalci mleka svojim strankam. Ta postopek ni v duhu in smislu omenjenih predpisov in proizvajalci odnosno dovažalci mleka (mlekarnice) ne smejo do nadaljnjega nobeni stranki opovedati ali prenehati dostavljati mleka. Če se dnevna količina mleka pri proizvajalcu zmanjša, mora dostavljalec znižati dobavo sorazmerno vsem dosežanim strankam in ne sme enim opovedati, drugim pa dobavljati neomejene količine. Predpisane dovolilnice bodo proizvajalci prejeli pri pristojnem občinskem uradu.

Naročnikom »Slovenčeve knjižnice! Vljudo prosimo one naročnike »Slovenčeve knjižnice«, ki še niso prejeli prve knjige »Trop brez zvoncev« in »Marianne Sireac«, da potrpé, ker ponatili še niso gotovi. — Knjige bomo ponatili v nekaj tednih in jih bomo potem tudi takoj poslali vsem naročnikom.

d Sprememba zakona o zavarovanju delavcev. Hrvatska vlada je spremenila dosežani zakon o zavarovanju delavcev. S spremembo zakona je dobilo hrv. delavstvo več novih koristi ter so povečane pravice delavstva v primeru obolenosti in podeljevanja bolniških podpor. Tako je podpora za družinske člane od 26 tednov podaljšana na 52 tednov. Podaljšanje podpore je omogočeno za 26 tednov. Sprememba predvideva tudi podeljevanje podpore v obliki polhranarine tistim bolnikom, ki še niso popolnoma ozdraveli, so pa že popolnoma izžrpali podpore zavarovanja. Poleg drugih določil se je znižala tudi starostna meja od 70 na 65 let, sta pa od 500 do 250 tednov. Maksimalna renta se bo povečala za 100 odstotkov. Meja pok. rente je postavljena na isto višino, ki približno odgovarja višini rente zavarovanja V. plačilnega razreda za zavarovanje izpod 500 tednov, t. j. 333,33 kun mesečno. Dosedaj je znašala minimalna renta 125 kun mesečno. Po novi spremembi imajo pravico na rento umrlega zavarovanca razen zavarovančeve družine tudi njegovi starši.

d V malo basiliko je bila te dni povišana jezuitska cerkev Srca Jezusovega v Zagrebu. Ob tej priliki so bile v omenjeni cerkvi ono nedeljo velike cerkvene slavnosti s pontifikalno službo božjo, ki jo je daroval zagrebški nadškof dr. Stepinac.

d Vsak prebivalec Zagreba dobi na mesec en kilogram sladkorja. Isto količino dobe tudi Belgrajžani.

d Prve košijske mesnice so odprli pretekli teden v hrvatski prestolnici.

d Pravico javnosti je dobila od pristojne oblasti frančiškanska klasična gimnazija v Sinju.

d Novo rudarsko šole so odprli te dni v hrvaški Zenici.

d Za proslavo stoletnice obstoja Matice Hrvatske so ustanovili poseben pripravljalni odbor.

d Batine travnice se nahajajo v Borovem, kjer je tudi sedež družbe. Sedaj je bil objavljen račun, zaključek firme za preteklo leto, v katerem je poslovanje obsegalo še vso prejšnjo Jugoslavijo. Pri delniški glavnici 40 milijonov dinarjev in rezervah 127,25 (leta 1939. 63 mil. din.) je znašala bilančna vsota 1940 320,06 (1939 279,7) milijonov dinarjev.

čisti donos pa 8,11 (7,6) milij. Za plače in meande in stroške je bilo izplačanih lani 124,81 (103,5) milij. din. Računski zaključek za 1941 bo pokazal izpremenjeno sliko, ker se nahajajo dobavitelji za Bato sedaj v raznih ozemljih, ki so tvorila prej del bivše Jugoslavije.

d Cene divjatin na zagrebškem trgu. Zagrebški trg je bil zadnje čase z divjatinami bolj slabo založen. Hrvatsko časopisje poroča, da so zadnjič pripeljali iz Virovitice na zagrebški trg 36 zajcev, 2 divji raci in 2 fazana. Zajci so prodajali po 130 do 140 kun, race po 40 in fazane po 120 kun komad.

d Nemško ljudsko šole so te dni slovesno odprli v hrvatskem Karlovcu.

d Pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe za 20.000 gozdnih delavcev. Med zastopniki Hrvatske delavske zveze in hrvatsko lesno industrijo so v teku pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe za 20.000 gozdnih delavcev, ki so zaposleni v raznih hrvatskih lesnih podjetjih.

d Enotna vrsta oblek in obutve za delavce in kmete. Zaradi boljše preskrbe hrvatskih delovnih slojev z obutvijo, se ministristvo za obrt, veleobrt in trgovino bavi z vprašanjem uvedbe enotnih vrst oblek in obutve za kmete in delavce.

d Vinogradništvo na Hrvatskem. Po zadnjih statističnih podatkih ima neodvisna hrvatska država 72.922 vinogradov. Ker na področju hrvatske države sedaj ni nobene tovarne za izdelovanje modre galice, se hrvatska vlada že sedaj bavi s načrtom ustanovitve take tovarne. Dosedanjo tovarno »Danica« v Koprivnici je namreč kupila »Zorka« iz Šabca.

d Te dni je poteklo osemdeset let od smrti pesnika hrvatske državne himne Antona pl. Mahanovića.

d Nemško dvoletno trgovinsko šole s pravico javnosti so te dni otvorili v Zagrebu.

d Hrvatsko vseučilišče v Zagrebu ima 6442 slušateljev. Največ jih je na pravni fakulteti t. j. 1556.

d Notranje posejilo treh milijard kun je razpisala hrvatska državna banka. Obveznice tega posojila je dovoljeno kupiti najmanj za 5000 kun in največ za 10 milijonov kun. Posojilo bo vračeno v 30 letih.

d Društvo gostilničarjev v Zagrebu zahteva od mestnega načelnika dovoljenje za zvišanje cen jedilom v gostilnah, izkuhah in krčmah in sicer za 20 do 30 odstotkov.

d 150 letnice smrti nemškega komponista Mozarta se bo spominjalo zagrebško gledališče s uprizoritvijo Mozartove opere »Carobne piščalke in »Requiem«.

d 16.600 delavcev je sedaj zaposlenih pri gradnji železnice na Hrvatskem.

d Kako naročite naše liste na Hrvaško. — »Slovenec«, »Slovenski dom«, »Domoljub«, »Bogoljub«, knjige »Slovenčeve knjižnice« in »Slovenčev koledar« naročite za vse kraje hrvatske države pri Press-Import d. d. Kataničeva 3, Zagreb. Plačujete pa naročnino na isti naslov: poštno čekovni račun 31.985, Zagreb. Imenovana tvrdka sprejema stalne naročnike na naše liste, kakor tudi vsa naročila za razprodajo po trafikah in kioskih. Cene naših listov so: »Slovenec« 60 kun mesečno; »Pond. Slov. dom« 10 kun mesečno; »Slovenski dom« 40 kun mesečno; »Domoljub« 80 kun letno; »Bogoljub« 32 kun letno. Zahtevajte po trafikah naše liste in knjige! Organizirajte razprodajo!

d V Belgradu so 16. oktobra pokopali našega rojaka Avgusta Štroša, kapetana Rečne plovitbe v Belgradu in sina ugledne rodbine Štrošovič v Idriji.

Novo knjige

Od kod sem, mati? Pred nedavnim časom je izšla drobna knjižica z gornjim naslovom, ki jo je napisala Marija Bregar. Že mnogokrat je bila izražena želja, kako nujno potrebujemo knjig in knjižic, ki bi obravnavale skrivnost življenja na lahek in umiljiv način. Starši sami mnogokrat zanemarijo to ali ono stvar, ker so v zadregi, da bi se s svojimi otroki pogovorili o važnih življenjskih vprašanjih. Tej zadregi bo sedaj odpomogla ta drobna in lična knjižica. Na lahek, priprisan in lep način odgovarja na vprašanje otrokovo: »Od kod sem, mati?« Zelo dobro bo služila ta knjižica materam, da bodo lažje in pravilneje mogle vzgajati svoje male sinove in hčerke. Knjižica je po zunanji opremi prav lična. Besedilo spremljajo priproste in prične slike Bare Rembeve. Knjižico našim materam priporočamo.

Iz Tržaške in Goriške pokrajine

Zahvalnica v Komnu

Komen je sedež dekanije. To je zelo očitno, kadar pridejo naši kraški duhovniki na obitajne pastoralne konference, ki se vršijo pri g. dekanu. Očitno je tudi o prazniku sv. Jurija, ki je patron obširne komenske fars. Še bolj očitno pa je bilo tedaj, ko so bile malone vse cerkve Spodnjega Krasa le nekake podružnice komenske župnije. Zadnja leta so postale skoraj vse samostojne duhovnije in nimajo več starih dolžnosti do komenske fars. Ko so jih še imele v polni meri, so morali ljudje in duhovniki večkrat na leto romati k skupnemu krstnemu kamnu, zlasti ob večjih praznikih in važnejših cerkvenih letnih časih. Tako so se za ves del Spodnjega Krasa sveti obredi velikega tedna vršili samo v komenski župni cerkvi. Procesija sv. Rešnjega Telesa kakor tudi one križeve, so bile samo pri farni cerkvi; vse druge cerkve so se morale udeležiti komenske s svojim križem in duhovnikom. Zahvalnica je bila tudi tak praznik: duhovniki in verniki iz vsega okraja so se prvo nedeljo po sv. Martinu le v Komnu zahvalili Bogu za setev in žetev. Kakor v spomin na one čase se je ohranila še navada, da kakor za Jurjevo tako tudi za zahvalnico pride še več duhovnikov in tudi mnogo vernikov v Komnen. Ker navadno sodeluje tudi pevski zbor s Gorjanskega, je cerkvena slovesnost prav lepa in spodbudna ter Komencem v zadoščenje. Saj uživajo v spominu na nekdanje čase, ko so spremljali svojega dekana kakor škofa iz farovža v cerkev.

Letošnja komenska zahvalnica je prav slovesno potekla. Bil je lep praznik in naš kmečki človek je globoko občutil, da se mora toplo zahvaliti Bogu, ker je kljub vojni lahko sejal in lahko v miru žetel, medtem ko v tolikih in tolikih deželah po svetu niso mogli sejati in ne žeti...

Poštenjaku v spomin

Casopis se že kratko poročali, da nas je 7. novembra za vedno zapustil g. Mihael Malik, veletrgovec v Ajdovščini. Vendar smatramo za dolžnost, da odličnemu in zaslužnemu možu zapišemo še nekaj vrst v pohvalo in v spomin. Kot trgovec je bil pokojnik zelo pravičen in pošten. Zavedal se je, da dobra mera in vaga v nebesa pomagata. Nekoliko pred smrtjo je tudi sam izjavil: »Se ne spominjam, da bi bil kdaj koga ogoljufal. Kot človek je bil zelo usmiljen in radodaren. Revni so ob njegovi smrti govorili: »Zakaj ni Bog katerega izmed nas vzel namesto njega, ko

nam je toliko dobrega storil.« Kot kristjan je bil globoko veren. Dokler ni oslabil, je redno hodil k nedeljski sv. maši in pobožno molil iz mašne knjižice. In kako skrbno se je pripravljal na sv. zakramente! Po sv. obhajilu je vselej še dolgo ostal v cerkvi. Tudi od svojih uslužbencev je zahteval, da so izvrševali svoje verske dolžnosti. Ko je prejel zadnjo popotnico, je rekel: »Zdaj sem zelo zadovoljen,« in ajdovski cerkovnik, ki že dolgo z verno skrbjo za lepoto hiše božje, se je izrazil: »Nisem še videl na smrtni postelji bolnika, ki bi bil tako zadovoljen, da je bil obhajen, kot je bil g. Malik.« Tako velikega in lepega pogreba, kot ga je Ajdovščina in vsa okolica priredila svojemu spoštovanemu možu poštenjaku, nihče ne pomni. Še vreme je bilo naklonjeno. Prej je divjala huda in mrzla burja, na dan pogreba se je pa nebo zjasnilo in burja umirila. Vsa dolina ga bo ohranila v lepem, častnem spominu. Naj počiva v miru! Domačim iskreno sožalje!

p Stiri desetletnica Marijine družbe. V Vrhpolju na Vipavskem praznuje tamošnja dekliška Marijina družba letos 40 letnico svojega obstoja. Zaradi neugodnih vojnih razmer je svoje slavje obhajala kar na tihem. V vsej dolgi dobi, kar deluje, šteje navadno okrog 100 članic. Po mnogih žrtvah in trudah si je ustvarila lasten dom, v katerem ima svoje pobožnosti in razvedrila. Za dom so prispevali skoraj vsi vrhpoljski župljani z izredno ljubeznijo in darežljivostjo. Naj bolji Bog njim in njihovim družinam obilo poplača.

p Zima na Banjški planoti. Zima, ki nas je nepričakovano in kruto zajela tam okrog novembra, je bila tako izredna in silovita, da bi bil greh, če bi zapadla pozabi. Na prilično 700 metrov visoki planoti, ki se za svetogorskim grebenom širi med čepovansko kotlino in Soško dolino tja gori proti Sv. Luciji, je ta nenavadna zima gospodarila s prav nečuvno eridostjo. Nekemu kmetu v lokovskih hribih je snežni vihar polomil 40 močnih, debelih smrek, katere je gospodar gojil in čuval kot svoj največji zaklad. Tudi njegovemu sosedu je vihar prizadel na lesu precej škodo. Mraz je bil tiste dni prav zlodjev, saj je bilo v Lokovcu 8 stopinj, v Lomu pa 8 stopinj pod ničlo.

p Dva groba. V Vipavi so v ponedeljek, 24. nov. ob velikem številu pogrebov slovesno spremlili k zadnjemu počitku 80 letno Bratovčevo mamo. Vdova po rajnem trgovcu Francetu je rajna Ivana dolgo vrsto let trgovala v znani trgovini na vipavskem mostu v nekdanjem Baumkirchnerjevem tur-

nu. Bila je poštena slovenska žena in mati. — V Desklah v Soški dolini je legla v prezgodnji grob, stara 99 let, skrbna gospodinja Marija Kumar, rojena Vuga, doma iz znane Štefnove družine v Morskem pri Kanalu. Zapušta širji nedorasle otročiče, od katerih ima najmlajši šele nekaj dni. Smrt dobre matere je za družino težak udarec, pogrešala jo bo pa tudi soseska, ki je vzgledno ženo spoštovala. — Obema pokojnicama naj sveti večna luč, domačim pa toplo sožalje!

Knjiga o jaslicah

»Delajmo jaslice«. Napisal Niko Kuret 100 strani in 58 slik. Založba »Nova stvar«, Ljubljana. Cena 8 ltr.

Kdo ne ve, kaj so bile in kaj so našim vernim ljudem jaslice. Čudovito lepo nam njih silni vpliv opisuje pisatelj Janez Trdina, ki pravi o Joskovih jaslicah: »Tako smo stali, gledali in poslušali gotovo četrto ure, če ne več, potem pa nas je vse premagalo čustvo in ženske so začele na glas jokati. Vsem se je zdelo, da nam je dobrotljivi Bog podelil neskončno milost, da gledamo v prav tisti hlev, v katerem se je porodil pred več nego devetnajst sto leti naš Zveličar.« In danes? Ali je to lepo advenno opravilo izgubilo svoj vpliv? Ali ne drži beseda pisatelja: »Bog kot kdaj poprej nam bo v teh dneh dobro delo, če so vrnemo k jaslicam in k njihovu duhu.«

Knjiga ima tri dele. V prvem se seznanja pisatelj s nastankom in razvojem jaslic. To je prva naša zgodovina jaslic, kratka a pregledna. Ponazaruje jo cela vrsta značilnih slik od naših najstarejših ohranjenih preko različnih vrst do najnovejših domačih jaslic. Tri slike, katerih vsaka zavzema celo stran, nazorno pričajo, kako živ je še med nami smisel za lastno umetniško ustvarjanje ob jaslicah (primer hišnih jaslic brivskega mojstra, hišnika in kmečkega dekleta). Ohenem pa nas priobčene slike spominjajo, koliko dragocenih starin je pri nas še skritih in neopaženih.

Postavljanje jaslic pa nam ne sme biti le umetnost, zabava ali ročna spretnost. Jaslice naj pomagajo, da se Kristus o vsakem božiču v nas znova rodi. Tej duhovni pripravi je posvečen drugi del knjige »O pomenu jaslic«. Ti drobni, izbrušeni sestavki so lepa, izbrana razmišljanja, napisana nalašč za naš advent in božič. Odkrivajo nam neizčrpno bogstvo jaslic, kar nakazujejo posamezni naslovi: oznanilo ljubezni in miru, tolažba žalostnim, zgled preprostosti, pomoč v molitvi, opora družini in podobno. Tudi kdor sam jaslice ne bo postavljaj, naj bere te lepe sestavke, vsak dan enega, pa bo sam čutil, koliko božičnega miru in blaženosti je pisatelj vanje zajel. Sestavek »opora družinice nam kaže, kako postavljanje jaslic poživlja in utrjuje družinsko skupnost, ki je ponekod razbita.

Za postavljanje jaslic, poudarja pisatelj, je potrebno verno, preprosto srce. To opravilo mora biti »kakor pobožnost, jaslice same pa, kakor da je Bog pri nas v gosteh.« Toda poleg tega so potrebna še podrobna strokovna navodila o slogu, orodju, mahu, hribu, hlevčku, mestu, rastlinstvu, plotovih, ognju in ostale. Vse to nudi tretji del knjige »O postavljanju jaslic«. Pisatelj je zbral bogate lastne in tuje izkušnje in nam napisal prvi priročnik, ki ga bodo z veseljem pozdravili vsi jasličarji. Še pa ta navodila tudi dragocena pomoč za rokotorni ponk v naših osnovnih oziroma meščanskih šolah.

Knjiga »Delajmo jaslice«, je lepa knjiga, ki naj bi prišla v vsako družino in v roke vsakega vernega človeka. Zelo je primerna za skupno branje v adventnih večerih po naših domovih. Poedincem in družinam bo prinesla obilo verske ubranosti in veselja.

Martičkova z Orleka na Krasu sta obhajala te dni zlato poroko, o kateri je »Domoljube« pisal že zadnjič.

p Dve sestri redke starosti. V Vidmu je pred dnevi umrla Cecilija Midena, ki je dopolnila starost 101 leto. Njena sestra Marija Salvadori pa bo čez štirinajst dni doživela svoj 104. rojstni dan pri dobrem zdravju in trdnosti. Obe sestri sta živeli več kot 80 let v hiši, v katero so se bili naselili njuni starši, in sta živeli zmerom v zatišju in v samoti. Nikdar se nista dali ali pa pustili fotografirati. Edino, kar sta vsak dan uporabljali od modernih tehničnih pridobitev, je bil radijski aparat. Pred več leti jima je umrla sestra, ki je doživela lepo starost 94 let.

Kako so nastale slovite opere

Kakor pisatelji, morajo tudi glasbeniki čakati navdušenja, ki pride, kadar hoče, in se ne da s silo pripeljati. Pesmi in glasbo skladati je mogoče le pod vplivom tega, od volje popolnoma neodvisnega navdahnjenja.

Haendel je črpal svoje globoke verske skladbe v starem vinu, brez katerega bi ne mogel sestaviti nobenega motiva.

Mozart je delal, kjer koli je bil dobre volje: na sprehodu, v postelji, v kočiji, med igranjem biljarda, v kavarnah itd. Še nekaj ur pred smrtjo, ki ga je bednega in še mladega — imel je 35 let — zalotila v siromašni sobici, je narekoval svojim prijateljem poznano skladbo »Requiem«.

Rossini, skladatelj opere »Sevilljski brivec«, je zamislil svoje skladbe med ropotanjem svoje skladbe mod ropotanjem in gunganjem v starih poštnih vorovih.

Beethoven je moral nujno hoditi, če je hotel kaj ustvariti. Ne sončna pripeka, ne dež, veter, sneg, nobena stvar ga ni ovirala, da ne bi šel peš po Dunaju sem in tja, kadar je hotel kaj uglasbiti. Ko je imel tako skladbo v glavi, je začel šele pisati. Zato je bil vedno tako zmešan in neroden, da je vse pohištvo polomil, prevračal črnilnike po klavirju, v restavracijah vprašal za račun, še preden je kaj naročil itd.

Wagner pa je delal mirno in natančno, kakor bi računal ali prepisoval kake važne listine; stal je pred svojim pisalnikom in vsako noto skrbno in odlično začrtal brez vsake pomote in popravljaja.

Profesor na policiji. Profesor: »Neki šepar mi je ukradel uro.« — Uradnik: »Pa niste začutili tuje roke v žepu?« — Profesor: »Sem, pa sem mislil, da je moja.«

Tako si pomagajo. V londonski operi so izvajali Verdijevega »Trubadurja«. Glavni vlogi je pel znani angleški tenor William O'Connor, ki pa ta večer ni zapel niti ene note, in je samo gibal s ustnicami. Pravi pevec je bil za kulisami. O'Connor je bil prejani večer pel zelo teško vlogo in glasovno ni bil v stanju, da bi pel Maurica. Da bi pa predstave ne odpovedali, je sklenil v sporazumu s ravnateljstvom, da ga bo za kulisami nadomesteval znani tenor Frank Mullings in da bo O'Connor samo usta odpiral. Ta rešitev se je, kakor je dokazal večer, izborna obnesla.

Otrok in voda. »Očka, ali ubesja spudajo k vratu ali k obrazu?« — »Zakaj vprašuješ to?« — »Mamica mi je ukazala, da si moram umiti vrat, pa ne vem, do kje se smem zmotiti.«

Prešnja. »Obojenci ste na dvajset let ječe, dvajset let izgube pravic in na trajen izgan. Ali imate kakšno posebno željo, obojencem?« — »Da bi me najprej ignali.«

Razložek. Francoski pisatelj Voltaire je bil tako predrzen, da je celo za kraljevo mizo vihal nos nad jedrjo, ki mu niso bile všeč. »Verjemite mi, gospod,« mu je nekoč rekel kralj, »ona bojiča sem bil pogosto zadovoljen z vaše skorjice kruha.« — »Že mogoče, Velikanstvo,« mu je odvrnil Voltaire, »toda takrat pač niste bili kraljev gost.«

Gasilska četa v malem podebelskem mestu je potrebovala nove brizgalne. Dala je tiskati okrožnico in jo razposlala vsem premožnim ljudem v mestu. Okrožnica se je glasila: »Vaše blagorodje! Prosimo Vas nujno za denarni prispevek za nabavo nove brizgalne, sicer bomo prisiljeni prirediti koncerte.«

Dobro moč. Ona: »Vidiš lvo, kako srečna je Irena. Njen moč ostaja vsak večer lepo doma. Te je prava ljubezen.« — On: »Druga, to ni ljubezen, ampak romantizem.«

Dobra rarijaga. Primik ima rdeč nos. Pa ga drogne nosed Kovac: »Kako se tvoj nos rdeče svetli?« — »Včeraj me je piliha muhac.« — »Najprej je brčkone padla v vinski glazek.«

Škoda truda. Mlada gospodična sreča pianca, ki premišljeno mari čisto in se opoteka. Prestažena se mu hoče umakniti v velikem loku. Ta jo opazi, začne mahati s roko in jecljati: »Kar počakajte... gospodična... bom... že jaz... naredil... ovinek.«

Okrog 250 beračev je smrznilo te dni v klajskem Sanghaju.

Velike konzervne tovarne je zapustil ob smrti svojim delavcem neki znani tovarnar v danskem Kodanju.

Tovarna vžigalje je zgorela med protiletalsko vajo v mestu Umei na Švedskem. Več milijonov švedskih kron škoda.

Stroj, ki izdelava 18 sekundah običajno smučko in ki stane 60.000 švedskih kron, je iznašel Olon Wetsman v švedskem mestu Hudikavallu.

Nov most, visok 146 m, grade pri nemškem Kremisu. Bo najvišji na svetu in približno 10 m višji kot zvonik sv. Štefana na Dunaju.

159 nad sto let starih ljudi je sedaj v Bolgariji.

Po 32 letnem spanju, kot posledici bolezni, se je te dni nenadoma prebudila starejša ženska v nekem južnošvedskem mestu.

Milijon dolarjev škode je napravil požar v mestu Sewardu na Aljaski.

Nad dva milijona lir je zapustil bolnišnici v Milanu bogataš Lenio Celasco.

Za 10 procentov bodo ukinili v Franciji osebnih železniški promet zaradi pomanjkanja premoga.

Tretji brezmesni dan so uvedli v Švici.

Izvoz petroleja v Španijo in španska afriška mesta je prepovedala Amerika.

Edino gostilno, ki je bila v Vatikanu, so nedavno zaprli. Je bila zelo priljubljena, ker se je tam dobila še prava kava.

Razstavo skupine nemških umetnikov so te dni otvorili v rimski galeriji.

Izvrsten lov na slanike si obetajo norveški ribiči, ki ujamejo povprečno na leto 1.100.000 ton teh rib.

Povprečna starost belega plemena je zdaj 62 let in 5 mesecev, dočim so živeli ljudje pred 1.1914 povprečno samo 58 let, so izračunali Amerikanci.

V bavarski vasi Zielmühle live Mirji sestre in trije bratje ene družine, ki so skupno stari 501 leto.

600 milijonov lejev bosta veljali novi poslopji za pravosodno ministrstvo in sodišče v romunski Bukaresti.

Mast iz kosti so začeli proizvajati na Madžarskem: 100 kg kosti da 10 kg masti.

V berlinski bolnišnici je umrl cirkuški artist Marino. Je bil tako močan, da je lahko dvignil osebnih avto.

Predaje vseh tekstilnih izdelkov so ustavili na Madžarskem. Tovarne bodo začele izdelovati enotno blago.

Že tretjič je postala te dni vdova 30 letna Gudrun Holberg iz Hummeje, na severnem Švedskem.

V nemškem Breslavi je umrl 77 letni znani nemški kemik Walter Nernst. Iznašel je tudi posebno žarnico, ki je dobila po njem ime.

Železniški promet med Atenami in Solunom bo v kratkem obnovljen.

Hudo je obol el na influenci voditelj Madžarske regent Horthy.

78.000 ton živeža bo dala Nemčija Finski, piše nemško časopisje.

Nazekrat je izginil 50 m visok vodopad v nemškem Thürinškem gorju. Voda je razjedla skale in teče sedaj pod zemljo.

Dvojne zobovje druge nad drugim ima 10-letni sin nekega kmeta v južnošvici vasi Lahi. Zdravniki mu bodo morali s operacijo odstraniti zobovje, ki je lantu v veliko oviro.

Izmed 30 potnikov jih je 15 utonilo v omnibusu, ki se je v bližini holandske vasi Capelle prevrnil v reko IJssel.

Postelje, ki je greje električno, je poslala te dni na trg neka ameriška tovarna.

Papirnati ustnik se dobile zadnji čas vse švedske cigarete.

Zasoge vsega krompirja je zapovedala argentinska vlada.

Na mine je zavozila pred Malmoejem švedska trgovska ladja »Hedda« in se v nekaj minutah potopila.

Ker je pekel bel kruh, je bil izključen iz fašistične stranke neki pek v italijanski Lecce.

Orla, ki je s razpetimi krili meril dva metra je ustrelil oni dan v Apeninih grof Zanetti.

ZA POLJEDELJSKE DELAVCE

Slovenci so bolj kakor drugi narod revnih delovnih slojev. Malo je jih je, ki imajo večja premoženja, večji kapital, od katerega bi mogli živeti. Velika večina služi svoj vsakdanji kruh v potu svojega obraza. Obdeluje svojo skromno kmetijo, služi v tovarni, dela v obrti, žuljave roke dobiva od obdelovanja tuje zemlje. Ta narod ne živi v blagostanju, še manj v preobilici. Najslabše pa je preskrbljeno za prave kmetijske delavce. Ti služijo kot hlapi in dekle, kot viničarji, dninarji, kot gozdni delavci ali sezonski poljedelski delavci. Nekateri imajo svoje revne skromne hiše — kote in jih po njih imenujemo tudi dninarje-kočarje. Tudi večina slovenskih poljedelskih delavcev poseduje svoje hiše z nekaj malega zemljišča.

Imeli smo okrog 4000 viničarskih družin z 20.000 zaposlenimi družinskimi člani. Sezonsko poljedelsko delavstvo je živelo zlasti v Prekmurju in hodilo na delo na državna posestva na jug države, na Madžarsko, v Nemčijo in Francijo. Tudi teh je bilo preko 20.000. Hlapcev, dekel in dninarjev pa je bilo kakih 60 do 70.000. Vsega slovenskega poljedelskega delavstva je tako preko 100.000.

Za nas mora biti zato važno pranje, kako je s temi ljudmi, kako žive, kako je zanje preiskrbano. Bila bi velika napaka, če bi šli mimo nalog, ki so nam tudi naložene.

Poljedelskemu delavstvu je treba omogočiti sodelovanje v delavsko stanovskih vprašanih. Delavci v industriji in obrti mora biti enakopravno. Socialne ustanove morajo tudi poljedelsko delavstvo sprejeti v svoje okrilje. Vse poljedelske delavce je treba zavarovati za primer bolezni in nezgod, za starost in onemoglost. Pomagati mu je treba, da sčasoma pravičnim potom pride do lastne zemlje, ker je prav, da je zemlja čim več last tistega, ki jo obdeluje. Skratka: vse je treba storiti, da bo poljedelsko delavstvo pri svojem poslu in v svojem stanu zadovoljno in srečno in da ne bo bežalo v mesta in industrijo. Vse to delo pa je treba opraviti tako, da posestniki in delavci ne bomo razdri in ločili v dva sovražna tabora, ampak jih povežemo v eno stanovsko gospodarsko celoto.

Naša narodna in naša krščanska dolžnost je, da ta vprašanja hitro in prav računamo reševati. Takoj pa je potrebno začeti z zbiranjem podatkov, ki so za uspešno reševanje poljedelskega delavstva nujno potrebni. Vsi smo k temu delu poklicani: klanec, zemljiški posestnik in poljedelski delavec. To je veliko, važno, dobro delo in se bojmo se, da bi dobro delo rodilo slabe sadove.

di Novo mesto. Na pranje delavstva je mesto na občini v Novem mestu s 1. novembrom zvala plače za 1—2 liri na uro.

di Logatec. Pri nakladanju gramozu se je ponesrežil delavec Piller Vinko. Zdravi se v ljubljanski bolnišnici.

Male skrivnosti. Nimamo pojma, kolike nile razvija malo semence v zemlji, ko razpada in začne poginjati koreninice. Telo pokusa so napravili v Nemčiji: V lonček z zemljo so položili rožno seme, površino pa pokrili s steklenim predmetom tako, da so morale bilke iz semena trčiti ob predmet in se niso mogle razvijati vodoravno ob zemlji. Kaj se je zgodilo? Ko so prve bilke dosegle stekleno površino, so nekaj časa vsaj navidez ustavile svojo rast, kmalu pa z ostalimi darilnimi bilkami začele dvigati razmeroma težki pokrov in ga končno odstranile. To neverjetno moč nežnih rastlin vidimo predvsem pri koreninah, ki čisto rušijo skale in zidove.

Naročnikov za »Slovenčev koledar«

ne moremo več sprejemati za ugodnostno ceno 11 lir. Neobvezno pa moremo sprejeti še nekaj naročnikov na koledar po

Matajev Matija

RADO MURNIK
VESELA NOVELA

»Pa se ti niso nič hlače tresle?« mu je Matajev Matija zopet prestrigel besedo s plašnimi pogledi.

»Nič, prav nič, še manj, kakor zdaj!« Zgaga me peči vse žive dni do smrtne ure — Bog mi da kakšno srečo! — če ni res! Na vse pretege je poizkušal dušogubne gadni, da bi me prestrašil in izvil — iz varnega risa. Jaz pa ne nisem odnehal in on ni smel preko risa, ki sem ga bil naredil tako dobro. Uganjal je pa že take, da me je zdaj kuhala vročina, zdaj spet tresla inrzlica! Matija, ti bi bil kar iz kože skočil, kaj? No — dosle sem opravil vse dobro. In lej hudirja, ravno proti koncu sem naredil nekaj takega, kar ni bilo prav! Molj sem očenaš in se zmotil iz navade, pa sem rekel: Amen! To je bilo napak.«

»Ojej!« je vzdihnil sočutni Matajev Matija z bridko nagubanim obrazom.

»Potem pa ni bilo nič!« je ježno zaropotal Hudopisk. Srdito je pihal zrak iz ugasle čedre in pisano pogledaval izpod jakih obrvi.

»Nič? Zavoljo ene besedice?« je žaloval Mataj in majal težko rusko glavo od rame do rame.

»Nič, nič,« je žalostno odkimal berač. »Drugače pa bi mi morala hudoba dati denarja, kolikor bi ga mogel nesti!«

»Ojej! Škoda!«

Mataja je tria odkritosrčna žalost. Upri je nisko čelo v mogočno dlan in klavirno sta se mu povesila ustna kota.

Hudopisk je skomizgnil z rama in si zopet zapalil vivček; gost dim je vlekli iz njega, da je sedel v oblakih kakor grški bog.

»Ojej!« je vzdihnil sočutni Mataj z bridko nagubanim obrazom.

»Zdaj bi pa jaz rad povedal tebi nekaj drugega,« je zasukal pogovor Mataj, ki mu je vino razgrelo glavo in otajalo jezik. »Zvedeti pa ne sm čilva duša nič!«

»Le meni zaupa! Matija!« se je oglašil berač iz megla. »Saj nisem nobena stara babal«

»Lej, ženil bi se rad, Andraž!« je šepnil Matajev Matija in sramežljivo upiral pogled v čašo.

»Vem, pravil si mi že nekaj takega. Lepo je to. Le oženi se, le, Matija, saj bi se jaz tudi, pa sme živa duša nič!«

»Tole Anko bi rad, mlinarjevo, saj veš, Andražek. Kaj bi dolgo izbiral? Kdor dolgo izbira, pobere ostanek!«

»Pametna je ta. Pohvalil sem te dekleč, kakor sem ti objubil. Kaj pa ti? Ali si ji že kaj sprožil govorico, da bi jo vzel?«

»Hm, malo sem ji že dal po strani vedeti, kako in kaj. Govoril sem ji tako sladko, he he, kakor bi lizal sam med!«

»Kaj je pa rekla ona?« je počasi, važno vprašal Hudopisk in resno xrl v tovarša.

»Dejala ni ne tako, ne tako,« je odgovarjal Matija uvezan, ne da bi dvignil oči. »Smejala se je, he he!«

»To je dobro znamenje, Matija!« ga je izpodbujal prosjak. »Toda kmalu moraš kaj uganiti, kmalu, da ti je ne prevzame kdo drug! Kar pečo nosi, se vse preprosi. Le glej, da ne prideš prepozno!«

»Prav rad jo imam in menda ona mene tudi, saj včas me pogleda tako milo, da se mi srce taja kakor maslo na solnce,« se je radoval Matija, domneva je si, da je povedal Bog ve kaj lepega. »Počasi ji že dopovem vse, taka reč ni kar tako nanagljoma. Kdor lovi plitke, ne sme mahati z gorjavo, he he!«

»Stari mlinar ima dokaj denarja, če ljudje prav vedo,« je pripomnil Hudopisk iskreno in iztrkaval pepel iz čedre. »Todle okrog je vse njegovo. Anki bo uganjena lepa dota. Le nikar je ne pusti znemar! In še prav zala dekla je!«

»Pa močna kakor ajdovska dekle!« je dodal Matija zadovoljno, dočim je mašil Hudopisk zopet tobaka v pipo.

»Hvalil sem te dekletu, kar sem te največ mogel,« je ponavljal prosjak. »Saj veš, da te imam rajši kakor vse svojo rodbino z birnanskim botrom vred!«

»Da bi le tudi jaz imel kaj več denarja in sveta, oh!« je vzdihnil Matija tako globoko, da je ugasil obe žveplenki Hudopisku, prižigajočemu tobak.

»Veš kaj?« je dejal Andraž tiše in našigal iznova.

Matija je položil svoji velikanski roki predse in pokril doberšen del mize z njima. Nagnil je svojo debelo glavo bliže k beraču in buljil zvedavo vanj.

»Pojdi v ris, Matija!« mu je svetoval Hudopisk tiho, s tajinstvenim glasom in svečano vzdignil pipico nad svoje teme.

Mataj je zazijal ves presenečen in debelo gledal mirno sedečega Hudopiska.

»V ris?« je viknil na glas.

»Nikar no ne vpilj takole!« ga je posvaril berač.

»Ali je treba, da zve kdo drug, kar se meniva med sabo? Ali je treba, da bi te raznašale vaške ropotulje?«

Mataj se je urno prijel za preglasna usta.

»V ris pojdi po denarja, v ris!« ga je bodril Andraž. »Priprave ti poskrbim vse jaz. Le poizkusi in pojdi, Matija! Jutri je kresni večer, lej, kakor nalašč!«

»Ti si šel pa na Sveti večer,« je ugovarjal Mataj.

»Vseeno je, Matija! Sveti večer pa tudi kresni večer — oboj imata čudno moč, ko je najdaljši dan in najkrajša noč ali pa narobe! Pojdes?«

»Čakaj no, da se mi ugreje misle!« je omahoval Matija in se potipal za nos.

»Ti si lepa meščak!« se je hudoval berač. »Jaz, tvoj prijatelj, ti svetujem, pojdi! Nocoj pojdem s tabo — ne mudi se mi nikamor — prenočim pri tebi, jutri pa ti preskrbim vse potrebno, čeraga maščka, kost in leskovke. Le premisli si! Denarja dobiš kakor črepi! Zdaj pa še pij!« Dobra primaka je to, kaj, Matijec? Le dajva ga, do dna! Kaj pa, ko bi še enega? Par dvojčak že še moreš utrpeti, ne? Jaz imam pa en sam grošek. Obrni ga sto-krat narobe in nalice — grošek je grošek. Ti pa imaš evenka dovolj. Ne bodi tak žulec in pikari se ne udeležiti drugega naglavnega greha! He, mlinar! Mlinar!«

»Ze grem!« se je oglašil Zagorjan zunaj.

»Očka, kje imate pa Anko?« ga je vprašal Mataj, ko je tožljivi možek primotovilil k mizi.

»Vočerjo kuha,« je pokazal mlinar.

»Ali je vaše vino že na potečih?« se je oglašil nezmerni berač.

»O, še ne!« se je trudno nasmešnil stari.

»Le vina sem, da bova boljše volje!« je kričal Hudopisk in postavil svoj kozarec že precej trdo na mizo. »Na pametneje je, če človek spravi denar med ljudi. Oh, Matijec, danes je zame pustna nedelja!«

Zagorjan je odnesel prazna krožnika in šel zopet po vino.

»Le veseliva se, Matija da nama ne bo predolgčas!« je vikal Andraž. »Oj ti ljubi Matija, ti dobra duša, ki danes daješ za kapljico božjo, le

tako stori, kakor sem ti svetoval, pa ti bo vse hodilo pravi! Živel boš tako veselo kakor jazbee v turščici! Mlinarju se pa že toži, komaj še gleda dedec. Tihol! Je že tukaj!«

Mlinar-krčmar je postregel gostoma; sedel je k peči in krehal.

»Dobro vino je to, Matija!« je vpil berač. »Čo pravim, da je vino dobro, ne veš, kaj to pomeni?«

»I, kaj naj pomeni?«

»Da mi ga še nalij hitrole!«

»Naliva! si le kar sami! Le kar po domače, Andraž!« Bog ti ga blagoslovi in sveti Duh, da se ti ne bi zaletel! In Bog da, da bi kaj pomagalo, kar si mi nasvetoval!«

Berač je jel sam natakati obema in si pridno namakal okajeno grio. Oba sta jela prihajati široke volje. Matija je sedel z naherenim klobukom za mizo in medlo gledal tovariša. Polagoma se je ovinil dodobra.

Hudopisk je skomizgnil z rama in si zopet zapalil vivček.

»Andraž, jaz pojdem tja!« je jecal, »že veš, kam pojdem, Andraž!«

»Živio!« je zakrokal berač. »Ti si pa fant od farel! Mlinar je pa čudak. Noče piti. Kar spi kakor kralj Matjaž! Kako drnjoča in vleče dretol! He, očka!«

In Andraž je jel bunkati po mizi, za njim pa še Mataj.

»Kaj se usajata!« se je jezil mlinar s hripavim glasom. »Lejta, vidva sta kaj neumna!«

»Kaj?« je ugovarjal berač. »Toliko bokalov sem pomagal prazniti, pa bi še ne smel malo razbijati? He bodite no tako sitni, strišek. Pij pojte!«

»Noč se že,« je grohal mlinar. »Matija, požuri se, sicer ne prideš za dne domov!«

»Vaša ura prehaja!« se je protivil Mataj in iskal po telovniku.

»Veselim se, saj imamo vsega dovolj!« je kričal Andraž, iztrkal osmojeno čedro in jo shranil v žep.

»Kaj se bomo konciljali — ti, gorjačar, pa kar molči!« se je razjaril stari in stopal proti pivcema. »Le spali Obale!«

»Le vina sem, da bova boljše volje!«

(Nadaljevanje prih.)

Miklavž prihaja

Sv. Miklavž je živel okrog leta 800. Doma je bil iz Petreje v Lidiji. Njegovi starši so se ponasjali z velikim premoženjem. Radodarnemu sinu so se v poznih letih dovolili, da je delil miloščino, kakor je hotel.

Sv. Miklavž je imel strica, ki mu je bilo tudi Miklavž ime. Stric je bil škof v Miri. Želel je, da bi njegov nečak postal duhovnik, zato je oskrbel mladeniču potrebno šolo.

Tiste dni je izbruhnila v Lidiji (nekdanji deželi v zapadni Mali Aziji), strašna kužna bolezen. Miklavž je stregel bolnikom noč in

dan, ne da bi pri tem mislil na lastno zdravje. V tem času je Miklavž izgubil svoje starše in je postal lastnik velikega premoženja, ki ga pa ni porabil zase, temveč je dedičino razdelil med uboge.

Po stričevi smrti je Miklavž odpotoval v Palestino in je hotel oditi v puščavo, v samoto. Toda skrivnostni božji klic mu je velel, naj se vrne v Lidijo. Sledil je in je kmalu postal škof v Miri. Pa tudi v višjepastirski službi je bil Miklavž zase ubog, siromakom pa najskrbnejši oče. Pomagal je zapuščenim in trpečim.

V tistih dneh je živel v Miri obubošan plemič, ki je imel tri hčerke. Težko mu je bilo življenje, zato je sklenil, da bo — čeprav nerad — poslal hčerke v službo na grešno pot.

To je zvedel plemeniti škof. V tihi noči je vzel mošnjo zlatnikov in jo skrivaj vrzel skozi okno v stanovanje obubožanega očeta. Drugo in tretjo noč je škof Miklavž ponovil isto. Tako so bile hčerke rešene. V spomin na ta dogodek se danes Miklavžu nastavljam.

Glede svetnikovega životopisa naj omenimo še sledeče: Leta 1067 so mrtvega Miklavža pripeljali v Bari, v takratno kraljevino Neapelj, kamor je dospelo mrtvo truplo 9. maja. Že tedaj so obiskovale zem. ostanke svetnike-

vele neštete romarske množice. Zanimivo je tudi tole: Pobožni ruski metropolit Efrem (1996) je, od papeža Urbana proglašen svetnik sv. Nikolaja, uveljavil tudi za ruske, ki ga še danes praznuje.

Miklavžev večer je v prvi vrsti praznik otrok. Otroci pišejo Miklavžu pisma, v katerih izražajo radodarnemu svetniku svoje želje. Pisma polagajo na okna. Če pisem drugi ne več, je to znamenje, da jih je Miklavž v oblahotni pretresi.

Na predvečer nastavijo na primernem mizi krožnike, čevlje, škornje, nogavice in druge predmete, pričakujoč, da jih bo sv. Miklavž napolnil z lepimi darovi.

Večja leta so prirejali in še prirejajo po družinskih Miklavževih večerih za male in velike. Take prilike obdarovanja največkrat niso brez dobrotelne pomena, saj jim na splošno manjka tiste otroške, in sv. Miklavžu vdane pristrčnosti, ki smo polpretekli dobi doživljali pred Miklavževimi nočmi in po njih zlasti v našem podeželju. Zato Miklavž nas bo našel v razmerah, do imela večji ali manjši vpliv tudi na njegovo radodarno roko. Smo pač vsi skušali pridni.

Porednim otrokom je Miklavž za kazen v nastavljene visoke škornje in druge nastavke neredko nasul — namesto slaščic in drugih dobrot — korenja. Danes bi marsikatera velika družina sprejela tako in podobno kazen brez zamere in s hvalečnostjo tudi od sv. Miklavža.

Zato vsi, ki vas je Bog oblagodaryl z lažjim življenjem, pogledajte te dni okrog sebe. Če boste zapazili revščino, ki pritiska bedne in poštene družine k tlom, odprite srce in roke vsaj na — Miklavžev večer!

Za nastavek Miklavžu so dobre tudi nogavice

S parkeljnom ni šale

Ko je vse spalo...

S šibami na Miklavževem sejmju

Komu bo Miklavž naklonil lepo ladjico?

Nove čevljičke je bil le marsikaj

Na Miklavžev večer, preden laže dober otrok spati

Veseli po Miklavževem prihodu

Otroci pišejo pismo Miklavžu

Poleg čevlja se copate, da bo za Miklavževa darila več prostora

Tudi mali sužnji je šinila kri v obraz. Najrajši bi bila stekla iz sobe in zaloputnila vrata za seboj. Živo je začutila krivico svojega položaja in bi se rada uprla. Toda premagala se je... Čemu naj se upira?... Ali ni kljub krasni obleki le uboga sužnja, katero so

bi se mogel ob prvem neprevidnem koraku prevrniti.

Z veliko opreznostjo sta obe sedli na mehke blazine na koncu čolna. Objeli sta se in sedeli nepremično, druga poleg druge. Našja jima je sedla nasproti.

Povest s kavkaških planov, Spisal M. De Carnae.

SREBRNA OPANKA

kupili, da bi služila za igračo muhasti turški deklici?

Nadgiš se je malce sklonila in nataknila svoji gospodarici z zlatom vezene copate. Nato ji je pomagala pri oblačenju. Brez besed se je Valja vsedla na stol in Nadgiš ji je razpustila dolge zlate lase.

Nekaj časa jo je molče česala, nato pa je dejala s tihim glasom:

»Pozabila sem, da sem sužnja.«

Valja je še vedno molčala.

Nadgiš je vzdihnila in nadaljevala s svojim delom. Spletla je svoji gospodarici lase v debele kite in jih povezala s srebrnim trakom. Okrog vratu ji je pripela dragoceno ogrlico. Nataknila ji je umetno izdelane zapestnice in prstane z dragocenimi kamni.

Valja je zamišljeno gledala predse. V ogleдалu je videla poleg svojega obraza ljubki obraz svoje tovarišice. Ta obraz pa ni bil smehljajoč, kakor po navadi. Žalosten je bil in v očeh so se blestele solze. Ob tem pogledu se je deklica zdrznila in se hipoma obrnila.

»Nadgiš, užalila sem te... Vidiš, da je res, kar sem ti že večkrat rekla, da namreč mučim vse one, katere imam rada... Žal mi je, da sem ti storila krivico.«

»Pravico imaš, da postopaš strogo z menoj,« je tiho odvrnila Nadgiš.

»Nikar ne reci tega! Moja prijateljica in tovarišica si. Dobro veš, da bi brez tebe ne mogla živeti. Moraš pač imeti potrpljenje z menoj in me imeti rada, kljub mojim napakam.«

Objela je malo sužnjo in nadaljevala:

»Objemi me, draga! Pozabi na to moje hipno nerazpoloženje.«

Nadgiš sedaj ni več zadrževala svojih solz. Objela je tovarišico in se spustila v jok.

»Vedi, da ni moja krivda,« se je ljubeče opravičevala Valja. »Preveč zaprti sva tukaj. Morali bi iti ven, da se raztreseva. To neprestano posedanje uničuje živce.«

»Prav imaš,« je dejala Nadgiš, si posušila solze in se nasmešnila. Tudi jaz postajam nervozna. Za vsako malenkost jokam... skoraj brez vzroka se smejem...«

»Ljubše mi je, da se smeješ,« je veselo vzkliknila Valja. »Ali hočeš, da bo po tem solznem jutru prav vesel in sončen dan? Če želiš govoriti z gospodično Dumont, lahko greš.«

Ob določen uri sta deklici bili pripravljeni za izlet. Kakor dve mali črni sencji sta veselo hiteli po stopnicah za Našjo, ki naj bi ju spremljala na njunem sprehodu. Kljub temnemu ogrinjalu, ki ju je pokrivalo od temena do nog, je bilo mogoče opaziti njuni lepi in vitki postavi. Tudi glavo jima je pokrivalo ogrinjalno. Obraz pa je bil skrit za črnim pajčolanom.

Nadgiš se je le s težavo privadila na to, da mora hoditi pokrita izven hiše. Toda turška postava tako zahteva in že dvajsetletne deklice se ji morajo podvreči. Zdi se ji, da se bo zadušila pod temnim ogrinjalom in svet je videti skozi pajčolan, kakor da bi bil zavit v živo megljo.

Pred vrati je deklici čakala kočija, ki ju je odpeljala do »Zlatega rogca«. Tukaj jima je suženj odprl vrata in znašil sta se ob Bosporu.

Veliko število čolnov se je zibalo ob bregu in čakalo na izletnike. Nekaj čolnov pa je tiho drselo po vodi. Sprejaj so bili veslači, v oblekah vezanih iz svile. Na zadnjem koncu vsakega čolna pa so se kopicile blazine in umetno vezene preproge, čigar dolge svilene in zlate reze so preko čolna segale do vode. Skoraj vseh čolnih je bilo mogoče opaziti ženske, zavite v črna ogrinjala, kakor Valja in Nadgiš.

Majhen razkošno opremljen čoln se je približal mestu, kjer sta izstopili deklici iz voza in obe sta nalahno in previdno stopili vanj. Vedeli sta, da je čolnček tako lahek, da

Veslača pograbitja za veslo in čolnček tiho zdrži po morsk gladini.

Nad morjem se vpenja jasno modro nebo. Sončni žarki zlatijo obalo, drevesa in hiše, vse se koplje v njegovih zlatih žarkih. Lahen vetrič veje s Črnega morja... Pajčolani obeh deklic plahutajo v vetru in se od časa do časa dvigajo... Nadgiš je na moč srečna. Valja pa brezbržno sloni na blazinah, kakor da bi sploh ne čutila prijetnosti zibanja. Našja molče gleda pred se in se ne gane.

Končno se Valja zdrnila.

»Ali si zadovoljna, Nadgiš?« vpraša prijateljico.

Valjin čolnč je pristal ob obrežju

»Oh, tako zelo sem srečna!« je vzkliknila ta. »Kako rada bi bila, da bi že dospela v Terapijo! Tako lepe spomine sem ohranila na najino zadnje bivanje tam.«

»Nadgiš, ti ljubši deželo bolj kot mesto, kaj ne?... Tudi meni je mnogo ljubša. Kako prijetno je tekati po tralah in sedeti v senci dreves! Tam se tudi morje zdi lepše.«

»Kako prijetno je tudi to, da nama tam ni treba nositi tega zoprnega črnega pajčolana, ki nju tako ovira, da ne moreva gledati prelepe narave... Ali se še spominjaš, kako sva se lausko leto smejala, ko sva videli plesati medvede?«

»In cigani, ki so nama napovedovali srečo v bodočnosti... Povedala sem ti že, da bova tudi letos odšli na deželo, toda šele sredi maja. Starši bodo odšli že prej, ker oče potrebuje spremembe zraka. Jaz pa bom morala ostati v mestu dalj časa, ker moram nadaljevati z učenjem angleščine in glasbe.«

»Oh!« je vzkliknila Nadgiš razočarana. »Treba bo torej čakati?«

Njen pogled se je upiral v obalo, ki je bežala mimo njih. Vasice na evropski in azijski obali se vrstijo pred njihovimi očmi. Na obeh straneh se razprostirajo krasni vrtovi, sredi katerih so ljubke hišice in utice, prepletene z vrticami.

Jata galebov se je dvignila od nekje in letela tik nad vodo, nedaleč od čolna.

»Glej, Nadgiš, kako se galebi trudijo, da bi našli pismo.«

»Kakšno pismo?« je radovedno vprašala deklica.

»Kako... ali še ne poznaš te zgodbe?... Ali ne veš, da je nekoč v davnih časih neki veliki vezir poslal neko tajno pismo prekrasni sultaniki?... Pismo ni nikoli dospelo do cilja... zgubilo se je na poti... na Bosporu... In že več sto let se galebi trudijo, da bi ga našli...«

»Kako rada bi tudi jaz bila galeb!...« je vzkliknila Nadgiš in se nasmešnila pod pajčolanom. »Rada bi s vetrom letela med nebom in morjem.«

V nekaterih čolnih in ladjicah, ki drčijo po morju, je videti tudi nekaj Evropejk v svetlih oblekah, s svilenimi sončniki nad glavo... Obe deklici jih z zanimanjem ogledujeta in poslušata njihov srebrn smeh.

Sonce je medtem obledelo in čez nebo se je začela razgrinjati večerna zarja.

»Čas je, da se vrnemo,« je dejala Našja. Pogledala je Valjo, nato pa se je sklonila k veslačema in jima nekaj zašepetala.

Čolnček se je hipoma obrnil in urno drsel po morsk gladini proti Carigradu. Nenadoma je z azijske strani zadonel nežen glas flavte.

Nadgiš je vztrepetala in se hipoma dvignila. »Pozor! Nevarnost!« sta opozorila veslača.

Deklica se je zopet vsedla in ne meneč se za zamorkino godranje z največjo pozornostjo poslušala nežne glasove in upirala pogled v oddaljeno dolino, katero je deloma že pokrivala večerna megla.

Tam dol se pastirji vračajo s svojo čredo s paše... Nadgiš si je odgrnila pajčolan... Našja pa jo je divje pogledala.

Le nerada je deklica zopet spustila pajčolan preko zardelih lic.

»Bodi vendar mirna!« ji je zadirčno dejala zamorka. »Ali hočeš, da se čoln prevrne? Ali se ti meša, da si v javnosti odgrinjaš obraz?«

Nadgiš je sklonila glavo. Valja je začutila, kako vsa trepeče.

»Kaj ti je?« jo je vprašala. »Ali se bojiš?«

»Ne... prevzela me je ona glasba... ki me spominja...«

»Kako to?« je nekoliko nevoljno vzkliknila Valja. »Ali še vedno misliš na žalostne stvari?«

»Poslušaj!... Poslušaj!...« je zamrmrala Nadgiš.

Obsedela je nepremično z zaprtimi očmi. Kje neki je že slišala to žalostno pastirsko pesem?

Ta glasba ji vzbuja daljne spomine: Njena otroška leta... vso nežnost ljubše mamice... V njeni domišljiji se vrstijo slike iz njenih otroških let: ljubka očetova hišica, dišeče akacije okrog nje, gozdovi in studenci, veselice in jeza po dolini... in prelepe ure na paši, kjer je sedela poleg mladeniča, ki je aviral na flavto.

Čolnček neslišno beži proti Carigradu...

Nadgiš še vedno sanja... Spomini postajajo vedno bolj jasni in jo popolnoma prevzamejo... Končno odpre oči. V večerni zarji se pred njo njeni očmi dvigajo kupole in minareti prestolnice. Tam daleč pa je videti cel gozd jaborov.

Nadgiš si je snela pajčolan

ŽIVALI ZAJEDALKE

Veliko je zajedavcev, ki nam uničujejo sadje in plodove. Tako n. pr. na lesnikih lesničar, v grahu grahar, v rži črni žužek itd. Mogli bi reči, da ni rastline, ki bi ne imela zajedavca ali zajedavcev. Pravijo, da ima samo hruska nič manj kot 500 vrst sovražnikov-zajedavcev. Detelja ima menda deset zajedavcev. Zgodi se, kot smo omenili zgoraj, da ena sama vrsta zajedavcev uniči v enem letu vso letino. Tako se je zgodilo neko leto v Belgiji, ko je bilo uničenega kar dva milijona hektolitrov žita v vrednosti 40 milijonov lir predvojne vrednosti.

A s tem še ni končan seznam škodljivcev v našem gospodarstvu. Naštetimo nekatere škodljivce, ki nam uničujejo gozdove, kot n. pr. zalubniki, amrekov lubadar, razne rogine, lesna osa, precl, n. pr. izprevodni prelec, borov prelec itd.

Razne žuželke pa prenašajo bolezni bodisi s pikom, bodisi, da posedajo po hranilih. Druge pikajo živali in ležejo vanje svoj zarod. Da ima navadna ali hišna muha precej grehov na svoji vesti, je znano. Ona prenaša na svojem, z dlacami pokritem telesu, v žlezastih blazinah na nogah, v sesalu in celo v odpadkih klice nevarnih bolezni na nas, tako n. pr. jetiko, škrlatinko, kolero itd. Vse nabere muha, ko eeda po pljunkih, odpadkih, po mrličih, na rane itd. Znani trahom je ekoro vedno darilo muhe, prav tako legar. Najbolj nevarne so mesarске muhe, pa razne glošice, ki prenašajo na človeka znano in v nekaterih predelih Afrike razširjeno bolezen dremavosti, ki polagoma uniči milijone prebivalcev. Prav tako škodljivi so zolji (goveji, ovčji in konjski zolji).

Izmed mušic so znani naši sovražniki komarji, ki nam krađejo ne le spanec, marveč nam vzbujajo tudi bolezenske klice. Posebno nevaren je Anofeles, to je komar, ki prenaša malarijo in ki živi v močvirskih predelih mnogih dežel.

Razen naštetih zajedavcev imamo znane in našem zdravju nevarne sovražnike: uši, bolhe, stence, garje, ki prenašajo čisto nevarne bolezni.

Znani škodljivci so razni črvi, med njimi zlasti trakulja, ki živi v našem črevesju kot zajedavec. Dolga je več metrov, v začetku je ozka, pa čim bolj se oddaljuje od glave tem širša je. Vse telo je sestavljeno iz neštetič členkov, ki so polni jajčec in ki drug za drugim odpadajo.

Vsak tak člen ali odrivec zase ima obojna spolovila. Ko dozori, je v njegovi maternici do 60.000 trdopolupinastih jajčec in ker ima trakulja vsako leto okrog 800 takih odrivkov, se razvije v njih do 40 milijonov jajčec.

Če si ogledamo glavicu trakulje, če smemo o glavi sploh govoriti, kajti v učenem svetu ji pravijo scolex ali po naše pripoma, opazimo na njej venec gibljivih kvačic, za njimi pa četrto prisedskov, s katerimi se žival pripneja na črevesne stene bodisi človeka ali kakega drugega sesavca.

Trakulje nimajo organov za gibanje, ne za prebavo, pa tudi ne za krvni obtok, ker jih sploh ne potrebujejo. One dobivajo popolnoma pripravljeno hrano že iz črevesja gostitelja. Vsa njihova skrb, če smemo tako reči, je usmerjena v razmnoževanje, ki smo rekli, da je jako močno in da velikansko število potomcev. Ko jajčeca pridejo iz gostitelja, se lahko ohranijo, ker padejo na vlažen kraj, n. pr. med vlažno travo ali na gnojnice. Če pridejo domače živali, n. pr. govedo, drobnica, prašiči do take trave ali vode, požro s hrano vred tudi odrivke, ki so polni jajčec. Pod vplivom črevesnih kislin se jajci ovi ovoj raztope, razpočijo in iz jajčec se razvijejo ličinke, ki s kvačicami oborožene prevrtajo črevesno duplino, pridejo v kri, ki jih raznese po vsem telesu, zlasti v mišice. Tu se preobrazijo ličinke v kot grah velike mekurjake ali ikre. Ikrasto meso izgleda pikčasto, kot bi bilo posejano s prosom. Če človek zaužije tako meso, se razvije v njem iz ikre trakulja, seveda, če ni meso prekuhanost ali dobro prepečeno. Meso pa, ki je dobro presušeno, kuhano ali prepečeno, ni več škodljivo, ker vročina ikre uniči.

Razen trakulje poznamo iz skupine črvov še druge zajedavce. Vsi zajedavci, kakor tudi trakulja, morajo menjavati gostitelja, sicer poginejo. Med zajedavce izmed črvov spada ovojnica in vrtočevalec. Še bolj nevarni kot trakulje, ker povzročijo navadno smrt, so metiljaji. Te živali napadajo najrajiš drobnico, pa tudi človeka.

Metiljaji spadajo k sesačem in imajo ploščato telo, da izgledajo kakor list ali sulica. Njihovo prebavilo je dobro razvito in zelo razvejeno. Najbolj nevaren je metiljaj ali dvoustka, ki je do 3 cm dolg in do 1 cm širok ter živi v žolčevodih.

Kako se razvija metiljaj? To vprašanje je silno zamotano. Črv leže nešteto jajčec, ki pridejo po žolcu v črevesje žrtve in po odpadkih na prsto. Če pridejo ta jajčeca na suhe kraje, poginejo, ker se v nekaj urah popolnoma posuše. Če pa pridejo v vodo, se kmalu razvijejo v migetalčast zarodek, miracidij imenovan. Migetalke, s katerimi se pokrit, mu omogočajo plavanje po vodi in tako si išče novega gostitelja. Žrtev, ki si jo izbere, je mali mlakar, to je majhen polžek, katerega se miracidij ali ličinka, če jo smemo tako imenovati, oklene, izgubi oči in migetalke ter se vrine v telo žrtve, kjer se spremeni v vrečico, sporocisto imenovano; v tej vrečki ali sporocisti nastanejo potom deljena redije, ki dajo ponovno redijo in zopet redije, dokler ne nastopijo v poletnih mesecih posebne, z repkom opredeljene, prosto plavajoče repatice ali cerkarje, ki zapuste polžka, priplavajo na vodno površino, se oprimejo kakega lista ali trave ter obdajo s trdim ovojem, in čakajo, da pride taka žival, n. pr. drobnica, in jih s travo ali vodo vred zaužije. Ko pridejo cerkarje, se razvijejo v pravi metiljaj, ki se prerije skozi črevesje v jetra, kjer pije, žre in raste ter se množi in začne znova svoje plavanje.

Poleg naštetih zajedavcev so nam znani zajedavci med oblotičniki ali kakor jim pravimo s tujo besedo, nematelminti. Sem spada znana in zelo razširjena človeška glista. Po obliki je precej slična deževniku; je belordečkaste barve, dolga in debela kot peresnik in živi v črevesju otrok in mladih ljudi. Glista ni sicer bogve kako nevaren zajedavec, vendar postane včasih zelo nadležna. Človeška glista da milijone jajčec, ki se razvijajo le v vodi. Tu pa čakajo, da jih kdo popije, in se tako nasele v človeku in sicer, kakor smo rekli, le v mladih ljudeh. V odraslih jih je najti redkokdaj.

Bolj nevarna je lasnica ali trihina, ki je zlasti v nekaterih deželah zelo razširjena. Za razvoj potrebuje dveh hraniteljev. V človeka pride lasnica, če človek zaužije surovo ali premalo kuhano meso. Svinjo pa se nalezajo teh zajedavcev, če požro po lasnici okužene miši ali podgane, te pa, če požro druge trihinaste živali. Spolno godne lasnice ali trihine dorastejo v tenkem črevesju sesalcev in človeka. Samci po oploditvi poginejo, samice pa porode nad 1000 živih mladičev, ki se prevrtajo skozi črevesno steno do mezgovnice. Kri prenaša lasnice po žilah v mišice, kjer se zvijejo in povzročajo čisto hude bolečine in celo smrt. Okrog v klopčič zviti lasnice se napravi apnenast ovoj, v katerem čakajo, da pridejo v drugega hranitelja. Če se to v nekaj letih ne zgodi, poginejo.

Znani in nevarni, pa zelo razširjeni, so zajedavci med praživalmi. Res so majhni, preprosto zgrajeni, pa so silno nevarni človeku in živalim. Nekateri teh živalce so zatle cele rodove in povzročile pogibi velikih mest, ki jih niti močne vojske niso zmogle.

Med take zajedavce iz te skupine štejemo človekovo menjačico ali Amoebo hominis, ki živi v debelem človeškem črevesu in povzroča nadležno drisko, čeprav manj hudo, kot njena sodružnica grižja menjačica ali Amoebo dysenterica, ki je doma v Afriki in povzroča v črevesju hude bole. Slično bolezen povzroča balantidij, to je praživalca izmed bičkovcev. Človek dobi tega zajedavca, če je premalo kuhano prašičje meso.

Med bičkovci je več nevarnih zajedavcev, tako n. pr. vrteljec ali tripanosomi, ki žive v krvi divjih in domačih živali in povzročajo ponekod prave nesreče, zlasti v Aziji, Afriki in Ameriki. Znan je gambijski vrteljec, ki povzroča znano bolezen dremavost. Napada človeka in povzroča tudi smrt. Ta vrteljec ima podolgovato telo, oboroženo z bičkom in ima poleg tega še tenko mrežico ob telesu. Živi pa v krvni plazmi med krvnimi teseli ter se tam silno razmnožuje; v začetku povzroča šibko mrzlico, toda pride v možgane in se močneje razmnoži; nastopi močno tresenje udov, hude bolečine in nepremagljivi spanec, ki polagoma preide v nezvest in smrt.

IZ RAZNIH KRAJEV

Toplice. Poročila sta se brata France in Karel Pezdirc iz Dol. Sušice, sinova pokojnega bivšega poslanca Janeza Pezdirca; nevesti, dva sestri, sta si izbrala v Kobetovi družini. Da bi bili srečni! — V Meniški vasi pa sta obhajala poroko Malka Gorše in Ignac Rogelj. Malka je bila dolgoletna predsednica DK. Mnogo sreče!

Ribnica. Te dan je nenadno umrl 84letni ugledni ribniški gostilničar, posestnik in tovarnar Podboj Andrej pd. Cene. Bil je kremenit značaj, odločen in ljubezniv, dober in usmiljen. Izvzetnemu možu daj, Gospod, večni mir, preostale tolaži Bog! — Dne 24. novembra malo po polnoči je izbruhnil v ribniškem hotelu Arko precejšen ogenj. Ker je vreme precej hladno, po vseh stanovanjskih prostorih že povsod kurijo. Tako so kurili tudi v omenjenem hotelu. V neki sobi v II. nadstropju se je zaradi razbeljene peti vnosa lesena stenska obloga. Ogenj se je hitro širil. Zajel je še več drugih sob. Ker je v hotelu prenočevalo precej ljudi, je nastal med njimi precejšen strah. Hitro pa so k požaru prihiteli domači gasilci in takoj pričeli gasiti. Ognju so bili kmalu kos. Kljub temu pa je škoda precejšnja, saj je pogorelo vse pohištvo treh sob in še precej drugega pohištva.

Kočevski okraj. Lesna industrija je pri nas precej razvita. Pričakujemo pa še večjega razmaha s spopolnitvijo manjkajočih prometnih zvez, zlasti pa cest v gozdne predele. Že nekaj mesecev je tudi živahno trgovanje z inozemstvom. Bogastvo kočevskega okraja je predvsem v gozdovih. Res je, da daje poljedelska zemlja našemu kmetu kruha, četudi malo, vendar si težko mislimo trdne kmetije, pri kateri ne bi bil sestavni del njenega gospodarstva gozd. Gozd je temelj na katerega se opira malokmetijsko gospodarstvo, kajti gozd je najzanesljivejša posejavnica, kamor se lahko gospodar zateče v sili ali nesreči. Zato naj nam bodo naši gozdovi zakladi, iz katerih črpamo potrebno za razumom in ljubeznijo do naše rodne zemlje.

Sv. Gregor. Pred kratkim smo spremili k večnemu počitku Perovšek Cecilijo iz Hojč. Cez teden dni so zvonovi zapeli pogrebno pesem 83letnemu Antonu Adamcu z Grabna. Pokojni je bil zaradi bolezni na nogi dolgo let priklenjen na bolniško posteljo. Z velikim veseljem je vselej prebiral »Domoljubca«, na katerega je bil naročen skoraj od začetka. Dobremu krščanskemu možu in skrbnemu družinskemu očetu bodi Bog obilen plačnik, preostale pa tolaži Bog! — Lahko še vedno dobite posamezne knjige »Slovenčeve knjižnice« pri našem zastopniku. Vsaka knjiga velja 5 kr.

Novo mesto. Na občinski razglasni deski v Novem mestu je tudi nabit seznam vseh onih oseb s področja Novega mesta, ki so izrazilo željo, da bi bile preseljene v Nemčijo. Vsega se je prijavilo 10 oseb, in sicer: 1. Ivan Borštnar, slikar drž. žel., 2. Anton Ivanuša, strojnik pri »Novoboru«, 3. Alojzij Škedelj, strojnik državnih žel., 4. Anton Sonnewald, kontrolor zaporov okrožno sodišča v Novem mestu, 5. Leopold Zwar, kaznjenelec v novomeških zaporih, 6. Antonija Oršič, zasebnica, 7. Marija Höferle, kaznjenska, 8. Rozalija Höferle, kaznjenska, 9. Karel Sagadin, strojnik drž. žel., 10. Berta Harbich, zasebna uradnica. — Novomeška občina poziva vse one, ki jim te osebe kaj dolgujejo, da se javijo v občinski pisarni, kjer bodo prejeli posebne prijave pole, s katerimi bodo javili svoje terjatve napram tem osebam posebnemu kompenzacijskemu uradu v Ljubljani. Prijave je izvršiti do 9. decembra.

Št. Jernej. Zadnji letni sejem 10. novembra je bil nekoliko slabši od običajnega. Prignali so 800 glav živine: okrog 300 praštev, 140 konj, 20 žrebcev, 150 volov, 40 juncev, 90 krav, 30 telic in 30 telet. Kupčija je bila dobra pri goveji živini. Za prašče pa ni bilo kaj prida kupcev.

Mekrenog. V gozdu nad trgovom sta ruvala korenino mladeniča Novak Janez in Svare N. Pri tem se jima je spodrsnilo in sta padla v okoli 10 m globok spruh. Tam koplejo pesek za zidanje. Nejkto je dobil pri tem počeno lobanjo in hud pretres možganov. Novak, ki je padel na noge, je odnesel manj nevarne poškodbe.

Zenski svet..

Materina kletv

Neredkokrat slišiš, če greš skozi vas ali skozi predmestne ulice, kako matere kriče na svoje otroke in jih kolnejo. Človek kar verjeti ne more, da je kaj takega sploh mogoče.

Saj se žival ljubi svoje mladiče, kako bi mati ne ljubila svojih otrok? In kako naj se potem to sklada s takim ravnanjem?

»Saj ne morem drugače, ko pa so otroci tako hudobni in me nočejo ubogati,« tako marsikatera opravičuje svoje ravnanje.

Ali pa to opravičilo res drži? Kakšne posledice so? Ali je otrok zato bolj ubogljiv?

Izkušnja uči ravno nasprotno.

Poznam mater, ki je vedno kregala svoje otroke in jih preklinjala, tudi ko so bili še čisto majhni... In uspeh?... Tako hudobnih otrok, kot so postali ti, ni bilo v vsej okolici.

»Ne morem se premagati, če me otrok razjezi.«

Toda če bi pomislila, da je za škodoje samo tebi, ampak da s svojimi izbruhi neizmerno škoduje svojemu otroku, bi ti zmaga nad samo seboj ne bila tako težka.

Nek veliki mož je pisal v svojih spominih:

»Z ljubeznijo in hvaležnostjo se spominjam svoje matere. Posebno sem ji hvaležen, ker nas je strogo vzgajala. Kaznovala nas je redkokdaj, toda tako temeljito, da tega nismo tako kmalu pozabili.«

Nekoč sva z bratom storila nekaj, kar nama je ona prepovedala.

Ko je mati zvečer to zvedela, naju je ostro pogledala in dejala:

Preveč sem ogorčena, da bi vaju kaznovala. Pojdita! Kazen bo prišla pozneje.

Vsa skrušena sva odšla spat. Ves naslednji dan sva v strahu pričakovala, kdaj naju bo zadela kazen, toda nič se ni zgodilo.

Mislila sva, da je mati pozabila in sva se veselila, da sva ušla — bilo je to prvič — zaželeni kazni.

Ko sva naslednje jutro ravnokar hotela vstati, so se odprla vrata in vstopila je mati s šibo v roki.

Včeraj sem bila še preveč razburjena, je dejala, nisem vaju mogla kaznovati. Sedaj lahko izpolnim svojo obljubo.

In opravila je svoje delo res temeljito.

Dojenčkova spalnica

Če imaš več sob na razpolago, uporabljaš za dojenčkovo spalnico tisto, ki je najbolj zračna in sončna. Okna naj bodo kolikor mogoče odprta, razen v zimskih mesecih. Toda tudi pozimi moraš sobo vsak dan temeljito prezračevati. Skrb, da pozimi soba ne bo premrzla in da bo poleti hladna. Naj v to sobo ne prihaja preveč ljudi, da ostane zrak čimbolj čist. To velja posebno za zimo, ko moraš zaradi mraza imeti okna zaprta. Tudi ne smeš v tej sobi niti prati niti kuhati.

Stene naj bodo po možnosti svetlo pobarvane. Okna je najbolje če so brez zaves. V sobi naj ne bo nobene nepotrebne navlake, ker so po raznih mizah, omarah in podobnem nabira prah. Soba naj bo čimbolj prazna, da jo moreš pogostokrat osušiti in prezračiti.

Ko je otročiček nekoliko odrasel in se začne postavljati pokonci, mu postavi na tla štirioglasto ograjico, visoko kakšnih 60 cm, kjer lahko kobaca in se vzpenja po mili volji. Na tla raztegni rjuho ali kaj podobnega in jo dobro pritrdi. Rjuho lažje opereš, kakor pa tla. Nobena stvar ni pri malem otroku tako važna, kakor snaga.

Otročiček je tako nežen, da mu vsaka malenkost lahko škoduje. Če boš pazila na snago in na red ter boš skrbela, da tvoj mali ne bo pogrešal zraka in sonca, ti gotovo ne bo treba iskati zdravnika. Prihranila si boš mnogo skrbi in tudi stroškov.

Da odstraniš madeže od voaka iz tkanin, moraš najprej odstraniti vosek tako, da se blago ne poškoduje. Pod madež položi kos pivnika in potegni po madežu s vročim likalnikom. Če je treba, lahko to večkrat ponoviš.

Materinski pokile

Veliko lepega je že bilo napisanega o materi. Njen življenjski poklic je resnično nekaj vzvišenega. Bog sam ji ga je položil v srce. Zato je vsaka žena poklicana k materinstvu. Kjer koli živi in dela, ali v ozkem krogu družine ali v širšem občestvu, povsod naj bo mati. Naj bo varuhinja rastočega življenja.

Njen poklic je tešiti bolečine, tolažiti zaskrbljene, gladiti z mehko roko razorano čelo, nerodne ročice sklepati k molitvi. Njen poklic je ljubiti in pomagati. Ta poklic je tako vzvišen, da mora vsako ženo v vsej globini osrečevati; za to veliko dobroto mora biti Bogu samo hvaležna. V zavesti ponižnosti se bo pogosto obračala k Bogu in ga priročno prosila, da bi vedno bila vredna božjega zaupanja.

Kadar torej izgovarjamo besedo mati, se moramo zavedati, da se je ona za nas žrtvovala; hranili smo se z njeno srčno krvjo; v nežnih otroških letih nas je čuvala in negovala. Učila nas je sladke domače govorice in nas učila verske resnice ter prvih molitvic. Kolikokrat je njeno srce drhtelo in morda še drhti v veliki skrbi za nas. Nič ne gleda nase, ampak vedno se žrtvuje, da bi nam bilo boljše in lepše na poti skozi življenje.

V vsakem poklicu najde človek neko srečo in uteho; materinski poklic v srcu vsake žene pa nosi na sebi nekaj tako vzvišenega, da moremo po njem spoznati poseben dih božje priučujočnosti.

Tudi za zimo — preprosta, a lepa obleka.

Nasveti

Bele madeže na predmetih, ki so barvani z oljnato barvo, odstraniš s pepelom od smotk. Pepel zmešaj z vodo in s to zmesjo namažeš madež. Čez eno uro pa ga izbrši. Če madež še ni izginil, ponovi to še enkrat.

Kavne madeže spravimo iz perila, če zmešamo jajčni rumenjak z glicerinom in jih s to zmesjo namažemo. Nato izperemo v mlačni vodi in še mokro polikamo z ne prevročim likalnikom.

Madeže kolomaza (šmira) odstraniš iz blaga, če jih sperš z mlekom. Če so zastareli, jih namaži s milom in rumenjakom. Čez nekaj časa jih izpiraj izmenoma v terpentinovem olju in vodi, dokler ne izginejo. — Drug način: Madež namaži s terpentinovim oljem in pusti, da se posuši. Potem ga izpraskaj in izperi s toplo vodo.

Da se mleko ne prismodi, ga nikoli ne daj v suho posodo, ampak v lonec ali kozico, v kateri si prej imela vodo.

»Ti misliš tako,« vzdihne Stefka. »Ali meš, da se človek sme postaviti na rob prepada in potem prositi Boga, naj ga varuje, da se mu ne zvrtil?«

Marjetica je za slovo proti navadi objela in poljubila Stefko. Ko je ostala sama, se je stresla od bolesti. Zdela se ji je, da je z Marjetico odšla tudi njuno prijateljstvo. Pekla jo je zavest, da ji ne more pomagati.

»Zopet sem sama,« in nemo so ji polzele po licih solze.

Ogoljufana ljubezen

»Teta Ana, ali me tudi danes ne boš poljubila, vpraša Micka in se prijazno nasmehne. Z njenih usnic je izginilo rdečilo in na bledem obrazu je ležala žalost.

Teta objame dekletke, njuni pogledi se srečajo. Nič ne vprašuje. Povabi jo na divan v kotu. Mickine oči so ji povedale več kot zgovorne besede. Trpljenje in nespresane noči so govorile iz njih.

»Moja ljuba mala,« reče teta toplo, »srce te boli, kajne?« Micka nasloni glavo na tetine rame in zaht. Čez nekaj časa prične pripovedovati v pretrganih stavkih.

Mislila je, da ima resnega snobca. Dekleta v svoji lahkovernosti menijo, če jih kdo ljubezvenje nagovori ali prijazno pogleda, da so si iz osvojele njegovo srce.

Tudi Micka si je več domisljala, kot je bilo res. Njeno razkazovanje ljubezni je moški razumel kot željo po ljubimkanju. Objemanje in poljubovanje — čisto naravna stvar — je prišlo samo po sebi, saj eta si bila že dovolj blizu. Le o zakonu nista nikoli izpregovorila.

Nekoč sta se vozila s čolnom in pristala na otoku sredi reke. Tedaj ji je Filip priznal, da si misli kvečjemu na prijateljski zakon, na zakon s poizkušnjo. Mickinega iznenadenja sploh niti opaziti ni hotel.

»Saj mi niti na misel ni prišlo, da tako moderno dekletke sanjari o zakonu. In posledice: otrok!«

Filip neverno bulji v Micko in ji vrže v obraz: »Ali bi me še radi preslepili, da sem vaš prvi prijatelj in da ste dekletce, ki ne ve, kako se človek takih neljubih posledic ubrani. Ali sem vam, ki drugega obeta kakor ljubezen, objubo sem tudi izpolnil. Nisem vedel, da želite zakon ne pa ljubezni.«

»Teta, draga teta,« ihti Micka, ali sem zaslila, da je tako postopal z menoj.«

Tetine prijazne oči se zresne. »Kako naj dekletke, ki se prav tako oblačijo in obnašajo kot lahkomišljene dekleta, pričakuje, da bo svet o njej bolj sodil!«

Krivi preroki vam oznanjajo, da so ljubezen, zvestoba žene, otroci in spoštovanje do družine zastareli pojmi, da se življenje modernega človeka odigrava na cesti, v kavarni in v družbi. Tudi dekleta ste žrtve današnjega nemirnega duha časa.

»Često občutim hrepenenje, ki mi ne vem imena. Zdi se mi, kot bi me nekdo zasledoval. Tudi doma nimam obstanka. Nikdar ne dosežem tega po čemer hrepenim.«

»Po čem pa hrepeniš?«

»Prav za prav ne vem po čem... Ko sem se zaljubila, se mi je zdela, da sem našla svoj cilj.«

»Gotovo si upala, da se boš poročila. Ali si tudi pomislila, kako bo potem, ko se poročiš?«

»Predstavljala sem si lepo stanovanje, imela bom nekoga, ki me ljubi, tudi pri ljudeh bom imela večjo veljavo.«

»Ali si se kdaj vprašala, kaj boš ti nudila svojemu novemu domu? Domu, ki ni niti stanovanje, ne hrana in ne izprememba, da boš hodila z možem. Dom dobi svojo pravo podobo, če ga ogrevajo občutek skupnosti, ljubezen in soglasje duš. Ta dom more ustvariti le žena.

Ne čudim se, drago dekletke, da oni moški ni našel v tebi, česar nisi imela.«

»Teta, ali ga misliš še braniti,« zakliče Micka užalostena. »Ne zagovarjam ga, pač pa mislim, da si nimata kaj predbacivati. Enako lahkomišljeno eta mislila o ljubezni in o zakonu. Ti si želela zakon brez duše, on pa ljubezen brez odgovornosti. Kaj morem zato, da me nisi hotela poslušati in da je šele lasna izkušnja izučila.«

(Dalje prihodnjik)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Matej Cigale, pravnik

Matej Cigale je bil doma iz Dolenjih Lomov. Po dovršenih pravnih študijah je služboval v Gorici, Ljubljani in je bil l. 1848 tudi tajnik »Slovenskega društva«, ki je bilo osrednja organizacija slovenstva. Kot 29-letni mož je torej zavzemal izredno pomembno mesto v našem javnem življenju. Od julija 1848. do novembra 1849. leta je bil urednik vodilnega slovenskega političnega lista »Slovenija«. V tem listu je izdelal slovenski politični program in se sploh vsestransko uspešno potegoval za narodne pravice. Cigaletova »Slovenija« predstavlja višek slovenskega časnikaštva v prvi polovici prejšnjega stoletja. Cigale je bil izborni časnikaš.

Svoje pisateljsko delovanje je pričel kakor marsikdo drugi s pisanjem pesmi. Tudi prevajal je mnogo iz slovanskih jezikov, iz italijanščine, francoščine in angleščine. Znan je njegov prevod hrvaških »Sirotic«.

Cigaletovo politično delovanje ni trajalo dolgo, kajti že 1849. leta ga je pravosodni minister pozval na Dunaj, da bi namesto umrlega Mažgona sestavil »Enolični pravniški besedilnik«.

Za to je bil Cigale kakor ustvarjen, ker ni bil samo učen pravoslovec, ampak tudi visoko izobražen jezikoslovec. To dokazuje mnogo jezikoslovnih sestavkov, ki se dobe po raznih slovenskih časopisih od Novic do Kresa. »Drobtinica iz slovenske slovnice« in »Odloček iz slovenske sintakse« leta 1859. n. pr. učita, kako slede v stavku samostalniki, zaimki in rodilniki drugega samostalnika. O tej stvari je pisal tudi v »Glasniku« in se enkrat v »Novicah«. Razpravljal je besede »an, anti, ni, niti«, kako je treba pravilno postaviti glagol pomožnik, da je treba rabiti r kot samoglasnik, kako je treba skrajšati stavke, kako je treba pisati latinske tujke, kako je treba uvrstiti besede v stavke, kako rabiti deležnike, kdaj rabiti l v besedah, izvirajočih od glagolov, kako je treba sloveniti nemški izraz »ohne zur«, kako rabiti in uvajati ozirne stavke, da se je treba izogibati povedkovemu orodniku; da ni napačno pisati »hitrejš« nam. »hitreje«. Odločno in ponovno je izrekel željo, naj bi pisatelji ne novotarili tako močno, ampak naj poskrbe, da se oblike slovenske besede vsaj nekoliko utrdijo. Nasprotoval je Levstiku, ki je v »Nauku županom« vplel prevet novih in ljudstvu neznanih besed.

Te jezikoslovne in druge, v pravno stroko spadajoče razprave, kažejo, da je bil Cigale sposoben izdati knjigo »Juridčno-politična terminologija«, v kateri razlaga in prevaja besede, ki se rabijo v pravem in političnem življenju. Z omenjeno knjigo je dovršil zamisel takratnega rodu slovenskih pravnikov, ki so hoteli položiti slovenski pravni znanosti trden temelj z izdelanim pravnim besedjem. Pri tem delu sta pomagala Cigaletu Navratil Iv. in dr. Matija Dolenc.

Leta 1849 je postal Cigale urednik slovenskega dela avstrijskega uradnega lista in uradni prevajalec za uradne tiskovine. V tem svojstvu je prevajal neštevilno zakonov, uredb in odredb ter je tako opravil velepomembno delo: slovensko pravno izrazje je mnogoteroma pomnožil, tako da Slovenci glede pravnih besed in izrazov prav nič ne zaostajamo za drugimi narodi.

Drugo ogromno delo pa je opravil Cigale s prevodom občega državlanskega zakonika (to je sestav osebnega, imovinskega, obveznostnega, rodinskega in dednega prava ali ODZ). Prevod ODZ-ja je prvi izdelal dr. Mažgon in univ. prof. dr. Krunec. Toda ta prevod je ostal v rokopisu. Cigale je dobil v roko in ga je tako temeljito preučil, da prvemu sploh ni bil več podoben. Pomagal je so mu Iv. Navratil, L. Svetec, Fran Levstik in Josip Stritar. Leta 1887 je dovršil Cigale drugi popolnoma predelani prevod ODZ v skladu z izrazoslovjem slovenskega uradnega lista. Skozi 40 let je bil Cigale urednik uradnega lista in je napredil v tem času ogromno svojega dela v prevodih in slovenitvah.

Cigaletu se imamo predvsem zahvaliti, da je slovenščina sposobna za uradovanje. Živo se je zanimal za pravosodno znanstveno delo pri Slo-

venjih. Bil je vnet sodnik »Pravnika Slovenskega«, za katerega je napisal leta 1862 razpravo o menicah, leta 1880 o slovenskih prevodih, leta 1888 o svojem državnem zakoniku. Rad je dajal pravnikom modre svete.

Pa tudi druge znanstvene panoge se mnogo naspelajo na njegovo izrazoslovje. Anton Janežič sam priznava v svoji slovnici (l. 1863), da mu je lepo pomagal Cigale pri tem delu. Leta 1866 je sam nasvetoval »Matici Slovenski«, naj izda psihologijo (dušeslovje) in logiko (nauk o pravilnem misljenju in sklepanju), da se uredi potrebno izrazoslovje za vse znanstvene panoge. Pripravljen je bil v ta namen zbrano gradivo prepustiti tudi drugemu, da spiše tako delo; sem pa je izdal knjigo: »Znanstvena terminologija« (l. 1880). Knjiga je urejena v obliki slovarja; dasi bi se ji tu pa tam v malenkostnih rečeh moglo kaj očitati, vendar se mora nanjo ozirati vsak slovenski pisatelj, ki hoče v svoji stroki spisati kaj veljavnega. Za šole je izdal Cigale učbenik zemljepisa in »Atlant Slovenski«.

Cigale spada med največje slovenske duhove preteklega stoletja. Dasi ni vedno stal v ospredju slovenskih političnih in kulturnih bojev in razprty, je vendar vedno gojil tesne etike z vsemi vodilnimi slovenskimi osebnostmi. Po letih je pripadal rodu Staroslovencev, a znal je razumeti tudi mladostenska prizadevanja. Iz ozedja je izvajal na Slovence pomemben vpliv, pomiril je razprtije ter v brezmejni vztrajnosti in potrpežljivosti izvršil velevažno delo v razvoju slovenske znanosti. Njegov pomen za Slovence še ni zadostno osvetljen, ker nimamo še splošne kulturne zgodovine Slovencev v preteklem stoletju, ki bi upoštevala tudi izoblikovanje slovenske znanosti, za katero smo se Slovenci tudi hudo borili in kateri so se posvečali tudi genialni duhovi prav tako kot naši književnosti. V tem težavnem in trudopolnem boju se je naša znanost bogato razvila in končno so bila vna ta prizadevanja kronana z ustvaritvijo slovenske univerze, ki nam je po vsej pravici v velik ponos in izdatno tolažbo, da smo pri vseh težavah tako daleč prišli. Ko se v današnjih dneh oziramo na našo univerzo, ta tempelj naše staroslavne znanosti, drago in ljubljeno narodno svetilno, krvavo zaslužen hrano naših stoletnih hrepenenj in prizadevanj, lahko presodimo sekularni pomen znanstvenikov, kot je bil Cigale, ki je pol stoletja neumorno in potrpežljivo nanašal kamen h kamenu za to našo znanstveno zgradbo. Ob Cigaletu pa tudi lahko spoznamo, da si narod ne gradi veličine v brezsmiselnih objestnih podvigih, ne v krvavih prevratih, ampak samo v tihem in vztrajnem delu. Noben kmet si še ni utrdil domačije s poboji in izrednimi spekulacijami in tudi noben narod si je ne bo.

Po vsem tem lahko pravično presodimo Cigaletovo vlogo v slovenskem življenju preteklega stoletja. Poleg naših pesnikov in pisateljev nam bo postal Cigale svetel vzornik pri delu za narod, žareč lučnik, kateremu sledé ne bomo mogli zgrešiti prave poti.

Št. Jernej na Dolenjskem. V Ponedeljek 24. novembra se je v tukajšnji župni cerkvi poročil France Keglevič vulgo »Zbigitov« iz Brezovice dolnje z Anico iz ugledne hiše Hudokljince iz Dobravice. Poroki, katero je izvršil g. Ivan Francič, župnik iz Tunje na Gorenjskem, sta kot priči prisostvovala tukajšnjemu županu-komisar g. Karol Jordan in čevljarški mojster g. Polde Piletič. Keglevič je bil vedno vnet cerkveni pevec, navdušen član Katoliškega prosvetnega društva v fari — zlasti kot gledališki igralec na odru v dvorani in na prostem, ter izvrsten lovec, o čemer je »Domoljub« pred leti že poročal. Naj bi bilo srečno! — Zamislivo je še to, da je ženinov oče Franc — čvrsta dolenjska korenina — star že 94 let in še vedno krepko vodi vse gospodarstvo na lepem posestvu. Drugo leto, če bo Bog hotel, bo obhajal s svojo 83 letno soprogo Mico rojeno Rangus še biserni jubilej srečnega zakonskega življenja.

Dot skozi stoletja

Tri stoletja je bilo treba, da je rimsko cesarstvo priznalo krščansko vero in jo nehale preganjati, in deset nadaljnjih, od l. 400. do l. 1300., je bilo potrebnih, da se je krščanstvo razširilo po vsej Evropi. Zadnji narod, ki je prestopil v krščanstvo, so bili Litvanci, in sicer v štirinajstem stoletju.

Vednoma je to delo misijonarjenja opravil Rim, nekaj tudi vzhodna Cerkev. Naši predniki so slišali oznanjati blagovest od rimskih, bavarskih in irskih misijonarjev. Delo sta pa končno zaključila sveta brata Ciril in Metod, ki sta prišla iz Carigrada.

Po letu 1000 pa je opravljal delo razširjenja skoraj izključno le Rim.

Med križarskimi vojskami se je istočasno vršilo tudi misijonarjenje, zlasti na bližnjem Vzhodu. Toda uspeha je bilo le malo, kajti med mohamedanskim svetom se krščanstvo ni moglo širiti. Ko pa so se ustanovili veliki redovi (kot franciškanaki in dominikanski), se je misijonarjenje pospešilo. Tudi takrat se je pozornost obračala predvsem na mohamedanske narode. Sam sveti Frančišek je l. 1219. šel v Egipt in se predstavil kot misijonar egiptskemu sultanu. Tudi potem, ko je Jeruzalem padel, so franciškanaki še vztrajali na svojih postojankah na bližnjem Vzhodu ter od tod prodirali celo v Perzijo in na Kitajsko. Nekateri so prodrli celo daleč med tatarske narode in tam oznanjali Kristusovo blagovest. L. 1312 je bilo na Kitajskem že deset škofov z nadškofom na čelu. Prav tako je bilo tam že okrog trideset franciškanskih samostanov.

Zadaj za vsem tem delom je stalo papeštvo. Vedno bolj stopa na dan misijonska vloga papeštva. Druga za drugo so rasle ustanove, ki so imele namen, da širijo krščanstvo med poganskimi narodi. Rajmund Lullus je celo predlagal, naj se izvede »duhovna križarska vojska« proti nevernikom. Mislil je pri tem na vzgojo misijonskega naračaja ter zlasti na ustanovitev osrednjega misijonskega telesa v Rimu, kar se je pozneje res izvršilo.

Propad mongolske dinastije na Kitajskem in uspehi mongolskega osvajačca Tamerlana, so pokopali vsa upanja na spreobrnitev Vzhoda. Tudi zapadni razkol je povzročil, da se je misijonarjenje zakasnilo. Zopet pa se je pozivilo z dobo velikih odkritij.

Odkritje Amerike l. 1492 in objadranje Afrike l. 1498 sta odprla nove poti misijonstvu. Kakor so se druga za drugo odkrivala dotlej neznane dežele, tako so rasle tudi misijonske postojanke. Odpad severnih dežel k protestantizmu je dal Cerkvi novega ognja, da gre in dobi v zameno druge dežele. Vsi redovi so začeli med seboj tekmovali, kdo bo dal več misijonarjev iz svoje srede.

Red, ki je prekosil vse ostale na tem področju, so bili jezuiti. Ze ob ustanovitvi reda so goreči duhovniki sklenili, da bodo šli med nevernike oznanjati božjo besedo. Eden izmed teh, Frano Ksaver, je res postal največji misijonar svoje dobe. Misijonaril je z velikanskim uspehom v Indiji, na Moluških otokih in na Japonskem. Za njim so nastopili še drugi jezuiti, zlasti na Kitajskem.

Tudi v Ameriki so se jezuiti odlikovali na misijonskem polju. Znale so tam tako imenovane »paragvajske redukcije«, nekatere indijanske republike, ki so jih vodili jezuiti.

In prav v tem času sta Gregor XV. in Urban VIII. ustanovljala organizacije, ki so imele odločen vpliv na poznejši razvoj misijonstva.

Toda misijonstvo samo je moralo okrog leta 1700 prestatu še hudo preizkušnjo. V tem času sta prišli do vsika moči dve, katolicizmu sovražni državni sili, Anglija in Holandska, dočim je mod Španija in Portugalska začela propadati. Take Anglija kakor Holandska sta začeli v kolonijah na vso moč ovirati razvoj katoliških misijonov. Med misijonarji samimi je nastal spor glede načina misijonarjenja in je zavril uspešno delo. Razen tega je zaradi zunanega pritiska bil razpuščen jezuitski red. S tem je misijonstvo dobilo težke udarce. Šele v 19. stoletju je začelo misijonsko delovanje zopet cveteti ter doseglo pod Pijem XI. svoj višek. Pija XI. so imenovali »misijonskega papeža«.

(Dalje prihodnjič.)

ZA NAŠE MLAJŠE

PRIREJENO PO STEVENSONU

Laklad na otoku

Kapitanovi papirji

Gospod Črnogoj je povabil svojega prijatelja, doktorja Kopača h kosilu v svoj gradič, katerega je obdajal prekrasen park.

Policijski poveljnik, ki je prišel na pomoč krčmarici in njenemu sinčku, je tega privedel k graščaku, ki je na videz bil zelo neprijazen, a v resnici pa zelo dober in plemenit človek. Ta je dečka ljubeznivo sprejel in mu ponudil cel krožnik slaščic.

Graščak in zdravnik sta pozorno poslušala poveljnikovo poročilo o nevarnem boju z morskimi roparji ter o izredni bistroumnosti in pogumu malega dečka.

Nato so se začeli pogovarjati o kapitanu Flintu, najbolj nevarnem morskem razbojniku, kar jih je bilo v zadnjem času. Govorili so o njegovem pustošenju po raznih krajih in o pravičnem zakladu, katerega je skril na nekem otoku.

Ko je Janko končal svoje pripovedovanje o nenavadnih dogodkih zadnjih dni, je podal zdravniku zavoj, katerega je našel v kapitanovem kovčegu.

Zavoj je bil tako skrbno sešit, da se je zdravnik moral precej časa mučiti, preden se mu je posrečilo razviti ga. V zavoju je bil notes in zapечатena listina.

Vzel je iz zavitka zemljevid nekega otoka...

V notesu so bili nekakšni računski zapiski. Strani so bile napolnjene s številkami in rdečimi križci, ki so bili enakomerno razvrščeni. Ti križci so označevali ladje, kolikor so jih morskimi razbojniki potopili in mesta, katera so opustošili. Poleg križca je bila številka, ki je označevala, koliko plena je pripadalo kapitanu Tonetu, nekdanjemu podčastniku na ladji morskimi roparjev.

»In sedaj pogledimo, kaj je to?« je dejal graščak in pokazal na zapечатeno listino.

Zdravnik je zlomil pečate in vzel iz zavitka zemljevid nekega otoka, na katerem je bila natančno označena lega otoka, gore in zalivi ter vsi ostali podatki, ki so potrebni, da more ladja pristati na kakšnem kraju.

Otok je bil dolg približno devet milj in širok pet. Imel je obliko zmaja, ki se je zravnil na svojih zadnjih nogah.

Imel je dva lepa naravna zaliva, na sredi pa se je dvigal majhen griček.

Jasno je bilo, da je zemljevid bil narisani že pred več leti. Na njem pa so bili zaznamovani trije križi, z rdečilom, dva na severu, eden pa na jugozahodu. Ta znamenja so morala biti narejena pozneje. Poleg enega izmed križev je bilo napisano prav tako z rdečilom: »Tukaj je glavni del zaklada.«

Na zadnji strani zemljevida so bila napisana še nekatera pojasnila s isto pisavo.

»Visoko drevo na pobočju griča na severu in na severovzhodu.«

»Otok Okostnjakov. Vzhod. Jugovzhod.«

»Deset korakov.«

»Palice srebra so v skrivališču na severu. Dospe se po dolini na vzhodu. Deset sežnjev od črne skale, na kateri je videti neko podobo.«

»Orožje je lahko najti v peščenih gričih, na severni točki rta, v alijini pristajališču.« J. F.

Ti dve veliki črki na mestu podpisa sta bili začetnici imena in priimka najbolj zloglasnega morskega roparja, kar jih je v zadnjih letih križarilo po morju: Janez Flint.

Zdravnik in graščak sta bila silno vesela, da sta prišla do tega zemljevida. Graščak je takoj sklenil, da pripravi ekspedicijo, ki naj bi šla iskati zaklad.

»Odpovejte se takoj svoji službi,« je dejal prijatelju zdravniku. »Ze jutri odidem v Trst in v nekaj dneh bomo imeli na razpolago eno najlepših ladij in zvesto moštvo. Tudi Janko pojde z nama. Vi boste izvrševali svoj poklic tudi na ladji, jaz pa prevzamem mesto vrhovnega poveljnika. Vzel bom s seboj nekatere izmed svojih ljudi, predvsem gozdarja Aleša, kakor tudi zvestega Justina in Ivana. Kakor hitro bo veter ugoden bomo odpluli, da čimprej odkrijemo ta veliki zaklad, ki nam bo pripomogel do udobnega in srečnega življenja.«

»Popolnoma soglašam,« je vzkliknil zdravnik. »Z vami in z malim, a pogumnim Jankotom sem pripravljen iti na konec sveta. Vendar pa ne smemo pozabiti, da so v bližini ljudje, ki se bodo trudili na vse mogoče načine, da bi nam naš načrt prekrizali.«

»In kdo bi to bil?« je vprašal graščak.

»Razbojniki, ki so nočjo napadli gostilno. Ti ljudje vedo, da mora neke biti zemljevid otoka in se bodo na vse mogoče načine trudili, da si ga prilastijo. Zato pa nihče izmed nas ne sme oditi iz hiše te dni. Midva z Jankotom se sploh ne bova ločila več. Vi pa, ko odhajate v Trst, vzemite vedno s seboj najzvestejega izmed svojih služabnikov. Predvsem pa nihče izmed nas ne sme ziniti najmanjše besedice o tem, da vemo za zaklad morskimi razbojnikov.«

»Prav imate, gospod doktor,« je dejal graščak. Od mene nihče ne bo izvedel niti besedice.«

VI.

»Lastavica«

Dvesto tonska jadrnica, katero je najel graščak, se je imenovala »Lastavica«. Graščak je pripovedoval, da je ta ladja izredno lahka in gibčna ter da bi jo lahko vodil tudi desetleten deček.

V Trstu je srečal nekega mornarja, ki je imel v pristanišču gostilno in ki je izjavil, da bi se zelo rad spet vrnil na morje. Obljubil mu je, da bo on sam poskrbel, da zbere zanesljivo moštvo, saj pozna vse mornarje, kar jih je v mestu.

Graščak je z veseljem sprejel ponudbo Slivarja, kajti tako se je pisal mornar, in ga najel za svojo ladjo. Poveril mu je mesto kuharja. Tudi ljudje, katere mu je ta pripeljal, so mu bili zelo všeč.

Ladjo je dobil po zelo ugodnih pogojih in lastnik mu je poskrbel tudi za zelo sposobnega in vestnega kapitana. Obljubil je tudi, da jim bo prišel naproti z drugo ladjo, če jih do konca meseca avgusta ne bo nazaj.

Sklenili so, da odpotujejo čez dva dni, tako je Janko imel še dovolj časa, da je mogel pri-

Jadrnica, katero je najel graščak...

praviti mater na svoj odhod in se od nje posloviti.

Vrnil se je torej k njej in bil zelo vesel, ko je spoznal, da mati ne nasprotuje njegovim željam.

Graščak je bil tako ljubezniv, da je dal po- praviti vso škodo, ki so jo roparji naredili v go- stilni in poskrbel za tim večjo udobnost Janko- tove matere. Tudi ji je privedel nekega ljubezni- vega dečka, ki bi ji pomagal in delal družbo, do- kler se njen sinček ne vrne.

Janko je bil ves navdušen nad izrednimi do- življaji, ki so ga čakali. Veselil se je in komaj čakal dneva odhoda. Vendar pa, ko je prišel tre- nutek, ko se je moral ločiti od svoje matere, so ga polile solze in mati ga je morala tolažiti in mu dajati poguma.

Ko je z gozdarjem Alešem dospel v Trst, je našel graščaka v neki gostilni v pristanišču, kjer se je nastanil, da bi lažje nadzoroval priprave za odhod. Bil je oblečen v kroj pomorščakov, ki mu je zelo dobro pristojal.

»Dobrodošel!« je zaklical dečku. »Zdravnik bo prišel danes zvečer. Moštvo je tudi že pri- pravljeno.«

»Kdaj odrinemo?« je vprašal Janko.

»Jutri zjutraj, že navsezgodaj.«

VII.

Neprijetno presenečenje

Graščak je dečka povabil h kosilu. Ko sta pojedla, mu je dal pismo in ga poslal k Slivarju. Rekel mu je, da bo gostilno lahko našel, ker s nad vrati obešen dolg daljnogled, kot znak.

Dečku res ni bilo treba dolgo iskati. Pri- kmalu je našel gostilno, o kateri mu je govoril graščak. Slivar ga je zelo ljubeznivo sprejel.

Slivar je dečka zelo ljubeznivo sprejel.

Bil je to visok in čokat mož, z okroglim ob- razom, podobnim polni luni. Bil je brez leve no- ge in si je pri hoji pomagal z berglo, katero je znal zelo spretno sukati. Hodil je tako naglo, kakor da bi imel še obe nogi.

Ko ga je deček zagledal, se mu je takoj za- zdelo, da mora to biti oni mornar z eno samo nogo, katerega se je kapitan Tone tako zelo bal in katerega je dan na dan pričakoval, da se pri- kaže v samotni gostilni.

Toda ta Slivar je bil tako vesel in prijazen, tako različen od Črnega psa in slepca, da se je dečku zdelo nemogoče, da bi ta človek mogel biti morski razbojnik. Zato je skušal potlačiti vsak sum.

Toda pri vratih je zagledal nekega čudnega gosta, ki je takoj zbežal, ko je opazil, da ga de- ček pozorno opazuje.

»Gospod Slivar, ustavite ga!« je zaklical de- ček. »To je Črni pes!«

(Nadaljevanje sledi.)

ČEVJAR IN FIŽOLČEK

Na pragu

Doma je stala žena Barbka na pragu pred hišnimi vrati in čakala čevljarčka. Ko ga je zagledala, da se vrača s prazno bisago, ga je že zdaleč začela zmerjati: »No, že zopet imaš prazno malho. Otroci pa lačni, da se jim pajčevina dela po želodcu. O joj nam, ki imamo takega očeta!«

Čevljarček je žalosten odložil malho in rekel Barbki: »Res nisem mogel ničesar dobiti, pa nisem jaz kriv. Saj sem ves dan hodil okoli, ampak kaj pomaga, ko pa ljudje sami nimajo. Samo tale fižolček mi je dal star mož, ki sem ga srečal na cesti.«

Barbka je pogledala fižolček in se namrdnila: »Moj Bog, en cel fižol je prinesel domov! Le kaj naj počnem z njim?« Jezna se je obrnila in odšla v hišo.

Čevljarček pa je vzel fižolček in storil, kakor mu je naročil mož s sivo brado. Poleg vrat je skopal v zemljo jamico in zagrebel vanjo fižolček. Nato je truden odšel spat.

Fižol, fižol

Drugo jutro se je Barbka zbudila, komaj se je zdanilo. Pomencala si je zaspane oči, ozrla se naokrog in videla, da je okno vse zastrto z zelenjem. Radovedna je skočila iz postelje in hitela pred vrata gledat, kaj je. Kako se je začudila, ko je videla, da raste pred hišo velika fižolovka, polna fižola. Spodaj je bil že zrel in suh, zgoraj pa še lepo zelen. Urno ga je hitela trgati in kmalu ga je imela poln predpasnik.

Od tega dne je lakota izginila iz čevljarčkovega doma. Fižolovka pred hišo jim je dajala vedno dosti hrane, da jim ni bilo treba stradati. Zdaj so jedli zabeljen fižol, drugič fižol v omaki, tretji dan v solati, danes fižol v zrnju, jutri fižol v stročju, vedno je bilo kaj spremembe.

Ampak Barbka vendarle ni bila zadovoljna. Kmalu se je znova začela vsajati in tožiti

možu: »No, saj nič ne rečem, lačni ravno nismo, ampak vedno samo fižol in fižol! Naveličala sem se ga. Lahko bi nam kaj drugega preskrbel, ta večni fižol že iz mene gleda.«

Čevljarček na vse take besede ni rekel nič, le žalostno je vzdihnil.

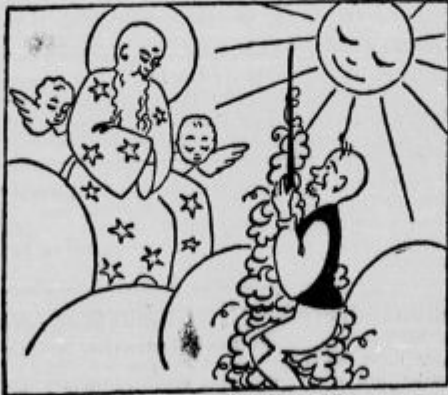

Nekega dne pa mu je rekla Barbka: »Vidiš, pri tleh je samo zrel fižol, splezaj na fižolovko in nam natrgaj zelenega, da bo kaj spremembe v loncu.«

Čevljarček si je urno zavihal rokave in je začel plezati po fižolovki.

Prt

Plezal je in plezal, hotel je priti prav na vrh, ker je bil radoveden, kako visoko sega njegova fižolova rastlina. Toda čim dalje je plezal, tem dalje je segala rastlina, ni ji bilo ne konca ne kraja. Prav do oblakov je segala in komaj se je čevljarček prav zavedel, že se je razgrnil pred njim siv oblak. V oblaku pa je sedel mož s sivo brado. Čevljarček ga je takoj spoznal: bil je mož, ki mu je podaril čudoviti fižolček.

»Dober dan,« je pozdravil mož s sivo brado, ki je bil sam sveti Peter, čevljarčka, »no, kako pa kaj pri vas?«

»Hvala lepa,« je odvrnil čevljarček, »kar dobro je. Lačni več nismo, le moja žena Barbka se včasih jezi in pravi, da bi rada kaj spremembe.«

(Nadaljevanje prih.)

Ali že več...

...da izgubi sonce z izžarevanjem v vsaki minuti 250 milijonov ton svoje teže, da že skozi bilijon let izgublja na ta način svojo težo in jo bo še skozi nadaljnjih bilijon let izgubljalo?

...da približno vsakih šest sekund pomežiknemo z očmi, ne da bi bil za to kak vnanji vzrok?

...da je vsaka vodna kapljica in vsaka snežinka napolnjena z elektriko?

...da je proti plinom najbolj občutljiva rastlina paradižnik, ki takoj prične veneti, če je v zraku le nekoliko strupenih plinov?

...da moremo z obsevanjem z umetnim gorskim soncem zeleno, znotraj pa že zrelo jabolko spremeniti v lepo rdečo?

...da sokol ni edina ptica, katere so se ljudje pri lovu posluževali. Japonci so izurili vodno ptico kormorana, da jim pomaga pri ribjem lovu. Kormorana, ki sam rad žre ribe, zavadijo, da jim mora v kljunu nositi plen, ki ga je naložil v morju. Da pa ne more plena sam požreti, mu nataknejo na vrat železen obroček, tako da ne more ničesar požreti.

Za dobro voljo

Mama: »Povej, Pavlek, katera učna ura ti je v šoli najbolj všeč?«

Pavlek: »Odmor.«

Stric Polde je obljubil, da bo za božič prišel na obisk. Toda pol ure pred njegovim prihodom prinese pismonoša brzojavko: »Zamudil vlak. Pridem jutri ob istem času.«

Ko pride Jurček opoldne iz šole in hoče strica pozdraviti, strica seveda ni. Namesto njega so mu domači pokazali brzojavko. Jurček prebere brzojavko in reče: »Kako neumen je stric Polde.«

»Zakaj neki, fant?«

»Ce se hoče stric Polde jutri ob istem času peljati, bo vendar zopet zamudil vlak.«

Na šolskem dvorišču se pretepata dva fanta. Mimo pride učitelj in ju miri: »Ali se nista pri krščanskem nauku učila: Ljubite svoje sovražnike?«

Starejši se odreže: »Saj to vendar ni moj sovražnik, gospod učitelj, to je le moj brat.«

»Stric, bodi tako prijazen in menjaj mi liro.«

»Kakšen drobiž pa bi rad imel?«

»Petake in desetake.«

»Kadar se vozim s svojim motorjem, je vselej kakor lep roman.«

»Kako naj to razumem?«

»Nikoli ne veš, kakšen bo konec.«

Rešitev zadnje zlogovnice

Je pa davi slanece pala
na zelene travnike,
je vse travce pomorila,
vse te slahne ročice.

Zahvala

Poopisani se upravi »Domoljuba« lepo zahvaljujem za izplačilo požarne podpore v znesku

380 lir

ker mi je 21. oktobra pogorela stanovanjska hiša in vse gospodarsko poslopje.
lg dne 26. novembra 1941.

ZELEZNIKAR IVAN.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljuba«

Kmetje iz Ljubljanske okolice

se združujejo v

Kmetijski zadruzi

nabavni in prodajni z. z. o. j.

**v Ljubljani
Majstrova ulica 10**

kjer naročajo potrebna umetna gnojila, močna krmila, razno semenje, stroje, orodje in razne druge potrebščine, prav tako pa tudi vnovečujejo svo pridelke in dobe vedno vsa potrebna strokovna navodila, nasvete in pojasnila.

V sedanjih izrednih razmerah je še prav posebno potrebno že sedaj čez zimo pripraviti vse potrebno za spomlad. Zato pa, kmetje ne odlašajte prav nič, temveč se oglasite čim prej pri navedeni zadrugi, da dobite vse potrebne informacije, obenem pa lahko tudi že naročite, kar boste potrebovali.

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglaših in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se prišteje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za ženitvene oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Kože domačih zajcev
in vseh vrst druge divjadi, plačuje najboljša krznarstva L. Rot, Ljubljana, Mesni trg št. 5

Vajenca
postenega in zdravega - lačnem Model. mizarstvo Kranjc Milan, Tyrševa cesta 41.

Konja
prodam ali pa zamenjam za dobro kravo. Polzve se: Robežnik Ivan, Vič št. 49.

Žvepleni cvet
izvrsten tudi za ohranitev krompirja pred gnitjem, dobite pri Sever & Komp., Gosposvetska cesta 5.

Razpisuje se služba
organista - cerkovnika
v Preserju pri Ljubljani. Nastop 1. jan. 1942. Prijave do 15. dec. na Zupni urad Preserje.

Kmečko dekle
lahko tudi starejšo, sprejemem. Plača mesečno 400 din. Angela Kunstelj, Jezica.

Hlapca

postenega, marljivega, za vsa kmečka dela, sprejme Josih, Rudnik 30 (Dolenjska c.)

Kovaški pomočnik

majši, išče službo. - Hirovat Franc, Reber št. 16, p. Žužembek.

Kupim telico

čez polovico brejo. - Ponudbe na upravo »Domoljuba« pod »Telica« št. 13166.

Dve služkinji

pridni in posteni, za kmečka dela, sprejemem. Naslov v upravi »Domoljuba« št. 13161.

Brinje in fige

zopet redno na zalogi v Javnih skladiščih pri tržnici Fran Pogacnik - Ljubljana, Tyrševa cesta 33.

Šivalni stroj

znamke Jax, z dolgim čolnikom, res dober komad, izvrstno ohranjen, ugodno prodaja Trgovina »Ogled« na Mesnem trgu št. 3, Ljubljana.

Preiskueni redilni prašek

„Redin“ za prašite

Pri malih prašičih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5.—, po pošti L. 9.—, 3 zav. po pošti L. 19.—, 4 zav. po pošti L. 24.—. Mnogo zahvalnih pism. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Naročniki iz Tržaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Mokronog. Huda nesreča se je pripetila posestnikovemu sinu Jerneju Svarcu. Imel je opravka v kamnolomu. Pri tem mu je velik kamen prebil lobanjo in je revež moral v bolnišnico.

Slivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov slivovke, hruševca, pelinkovca ali ruma stane L. 15.—, po pošti L. 21.—, 2 steklenici po pošti L. 36.—, 3 steklenice po pošti L. 51.—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

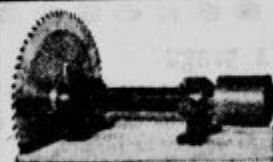
JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pljache Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11'40. po pošti L. 16'—, 2 zavitka po pošti L. 30'—, 3 zavitki po pošti L. 43'—.

Prodaja Drogerija Emona

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Uršna sela pri Toplicah. Pred nedavnim so pokopali Berto Kump. Zaradi bolezni je šla v Ljubljano, a je po operaciji umrla. Dobro iz vzorno ženo bomo ohranili v najlepšem spominu. Naj ji sveti večna luč! — Istega dne smo dejali v grob devet mrličev; njih imena niso znana.

Izdelujem

razna vrtena za krojne žage.

Avtomatične brusilne stroje za bru-

šenje gaterskih in krojnih žag.

Fran Lončar

izdelovatelj avtomatičnih brusilnih strojev
Celovška 43, Ljubljana VII

n V Ljubljani so še umrli: poštni inšpektor Anton Dietz, posestnik Franc Kiauta iz Plavnice pri Rakeku, 20 letni krojaški pomočnik Boris Kovič in polic. nadzornik v p. Andrej Lepuš. — Večni mir!

Črni gaber

kupim

vsako množino po ugodni ceni

Ponudbe je potrebno poslati takoj na upravo »Domoljuba« pod številko 13152.

Novo mesto. Uprava bolnišnice Usmiljenih bratov v Kandiji opozarja, da bodo od 1. decembra naprej obiskali bolnikov v bolnišnici dovoljeni le v času od 13. do 15. ure popoldne. Obiski izven teh ur ne bodo pod nobenim pogojem dovoljeni. — Sedaj, ko boste za otroke kupovali darila, stopite v podružnico »Slovenec« v Kraševi knjigarji v Novem mestu in kupite lepe »Pravljice«, ki so izšle kot 5. zvezek »Slovenčeve knjižnice«. Stanejo le 5 lir.

Zobotrebce vseh vrst kupi **M. Pakš**
LJUBLJANA, Sr. Petra nasip 27 (za vodo)

Novi grobovi

m Umrli so: ribniški tovarnar in gostilničar Andrej Podboj, na Martinjaku pri Cerknici zdravnik dr. Ivan Premrov, na Sirmcu pri Velikih Laščah posestnik Žužek Janez, na Dunaju vladni svetnik v p. Josip Rašp, na Vrhniki žena zidarkega mojstra Ana Petkovšek, učitelj v p. Henrik Turzanski. — V Ljubljani so odšli v večnost trgovka Fani Rupnik, veletrgovec Andrej Šarabon, trgovec Mirko Bogataj, posestnik Peter Mayr, sodar Viktor Mlakar, učitelj v p. Alojzij Recelj, železniški revident v p. Karel Lušický in Vera Kovačičeva. Naj počivajo v miru!

Jedilno olje

nadomestek si lahko pripravite sami z našim preizkušenim praškom »Amisan«. — 1 zavitek Amisana zadostuje za 1 in pol litra oljnatih mešanec in velja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati v naprej. Navodilo je zraven.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

»Domoljuba« stane 18 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnina, inštorate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-44. — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.